

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14— "
Pe 3 luni . . . 7— "
Pe o lună . . . 2-40 "

Numărul poporal:

Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an 2— "

Pentru România și
America . . . 10— franci.

Numărul de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fileri.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730.

E oare glasul poporului?!

Marea adunare a tovrășiei social-democraților cu partidul Justhist, ținută la 30 Aprilie în Arad, pare a fi începutul unei noi ere în lupta pentru sufragiul universal, egal, direct, secret și pe comune. Rezoluțiunea primită unanim de acea adunare face provocare directă către toți sinceri aderenți ai sufragiului universal, să se alăture taberei lor, ca prin cea mai îndârjită luptă și umăr la umăr răzbind, să se poată realiza odată această mare operă a reformei. Tenorul tuturor vorbirilor rostite a culminat, uimitor de unison, în accentuarea absolutei necesități a venirii celui mai radical democratism, singura temelie pe care se va putea realiza bunăstarea, multumirea, pacea și fericirea tuturor cetățenilor țării, fără deosebire de rasă, clasă, lege și naționalitate. S'a dat glas unui rost de concepțiuni politice, cu o sinceritate și cutezanță, care venită din partea concetățenilor noștri maghiari ne frapează. Am auzit accente în motivarea necesității sufragiului universal, atât de larg umanitare și atât de lipsite de stridentul desacord al obicinuitului șovinism maghiar, strâmt pân' acum totdeauna și sângerător de nedrept. Ni-se părea, că ascultăm în fine odată și glasul adevărat al poporului, glasul lui Dumnezeu, porunca nici odată mincinoasă a milioanei, cari nu pot și nu vor să înțeleagă nici odată, că de ce ar trebui să rămâie pe veci de veci fatal, ca asemeni nenorocitei obște

să și fie vecinic și sie și — și omului dușmană.

Și sub impresiunea aceasta și cutremurat de acest cel mai suprem ideal omenesc, al păcei ș'al fericirii tuturor popoarelor și nu c'ar fi fost luat în programul oficioaselor vorbiri, ci la fine chiar, după încheierea oficioasă a adunării după toți cei 11 oratori ascultați timp de aproape 4 ceasuri de întreaga în-suflețita adunare și reclamat, nu, poruncit chiar la tribună de glasul unanim și nerefuzabil al insistenței întregii adunări — a luat și d. dr. Ștefan C. Pop cuvântul, spunând între cele mai expresive ovațiuni ale adunării întregi, că da, spre bucuria întregului neam românesc simte, că nu poate fi departe vremea, când toți aderenții sinceri ai sufragiului universal, încetluiți în cadrele aceleiași tabere întovărășite, vor înfăptui idealul comun, sfăr-mând cetățuele tuturor mincinoaselor privilegii și falșelor prejudeții, ca să nu mai stropească și pe mai departe glia țării acesteia lacrimile celor ce samănă, dar nici odată n'au seceriș, cari durează case din vecinica lor trudă și totuș vecinic sunt pribegi.

Și pare-ni-se că pentru noi momentul acesta a fost cel mai important al adunării de Duminecă.

Cu tot echivocul articolului din Sâmbăta trecută, premergătoare adunării, al ziarului oficios al Justhiștilor: „Magyarország” — ori poate chiar întru limpezi-zirea acestui echivoc, adresase d. Justh, șeful partidului înainte chiar de începe-rea adunării de Duminecă, d-lor Ștefan C. Pop și Vasile Goldiș, prezenți la adu-

nare ca ascultători, cuvintele în cel mai hotărât mod rostite: „Și dacă chiar vor crăpa ei, eu totuș vă întind mâna!” Înțelese direct organele oficioase ale guvernului și poate chiar și pe unii ai partidului său.

Noi ne-am spus părerea asupra tovrășiei social-democrației cu Justh în articolul de Duminecă al ziarului nostru. Ne-am exprimat nedumeririle față de sinceritatea și puritanismul partidului justhist privitoare la sufragiul universal, egal, direct și pe comune, așa cum noi îl înțelegem sub această numire, în esența lui, nu în consecvențele ce ar fi să le aibă, așa cum om cinstit nu poate să-l înțeleagă altcum. Noi ne-am dat părerea și asupra faptului, că întreg rostul aparte al partidului justhit, ca partid maghiar, nu poate avea alt înțeles, decât ca el să fie și să devie reprezentantul și depozitarul celor mai radical-democratice năzuințe ale poporului maghiar. Și ne-am exprimat nădejdea, că vor începe să se trezească și milioanele asemenea nouă nedreptăți ale poporului maghiar și vor începe să înțeleagă minciuna atâtor momeli, cari le-au aruncat nisip în ochi, ca să nu ne vază aevea și le-a sămănat ură numai în suflet, ca să ne dușmănească — spre slăbirea și pieirea lor chiar.

Și ne-am bucurat, că mulțimea poporului maghiar, muncitori și burghezi și țărani și intelectuali — au resimțit acest adevăr în adunarea din 30 Aprilie și au simțit, că pentru izbândirea sufragiului nu este de ajuns puterea lor, ci e reclamată puterea tuturor și că sufragiul universal nu va izbândi pacea, fericirea și

N. IORGA:

„Mihaiu Viteazul“

„Schită de poem dramatic“

Critică de B. B.

Așa îi zice d. Iorga. Dar această dramă, apărută în „Neamul Românesc Literar“ pe 1911, numerii 1—12, este mai mult decât o schită, deși recunoaștem, că ar fi putut fi completată cu încă câteva scene, cu prelucrarea mai amănunțită acelor date și aducerea pe scenă a altor persoane. Numai ca să explicăm cuvântul „schită“, ales de însuș d. Iorga, amintim de pildă, că boerii lui Mihaiu-Viteazul joacă un rol prea neînsemnat. Și totuș piesa aceasta este cu mult mai aproape de ultima cizelare, pe care o poate da poetul, decât fragmentul lui Gerhart Hauptmann „Elga“, care încă a rămas ne-terminat. Poate acelaș motiv i-au îndemnat pe amândoi scriitorii să le publice înainte de vreme: nu mai aveau de gând să ducă la sfârșit opera începută și, în cazul d-lui Iorga, ajunsă aproape de sfârșit. Un ochiu deprins a judeca și construcția arhitectonică a unei drame, va observa aceasta, dar unul, care primește numai ce i-se dă, prin urmare majoritatea publicului dela teatru, nu va ști, că pe alocuri drama d-lui Iorga a rămas un fragment, fie și un bogat fragment. Aceasta vrea să zică, că drama d-lui Iorga trebuie reprezentată! Vom vedea mai încolo și motivele.

Apariția dramei acesteia este o surprindere pentru toți cetitorii români, căci îl știau pe d. Iorga ocupat cu scrierea acelei mari opere asupra istoriei imperiului otoman, operă, care nu îngăduie o concentrare poetică, pentru a putea mântui o dramă. Pentru aceia din noi însă, cari cunoaștem volumul de poezii al d-lui Iorga și cari am admirat îndeosebi pe acest poet, devenit istoric, în cartea sa „Sate și mănăstiri“, pentru noi n'a fost o surprindere. Cu câțiva ani în urmă, înaintea apariției dramelor d-lui Delavrancea, d. Iorga se gândia la o colaborare cu unui din marii poeți ai noștri, Vlahuță și Coșbuc, cu cari împreună să scrie dramele istorice românești. Și e păcat, că prietenia acestor scriitori nu a dus la o colaborare. Atunci poate am fi avut adevărate drame și tragedii istorice, terminate.

Dar și drama aceasta, scrisă numai de d. Iorga însemnează un pas înainte în dezvoltarea dramei istorice românești. Dacă ale d-lui Delavrancea sunt prea poetice, prea fantastice, într'o măsură cu mult prea mare, decât ar îngădui realitatea istorică, dacă ele în compoziția lor, în caracterizarea persoanelor și-n alegerea acțiunilor sunt mai mult romane, decât drame, „Mihaiu-Viteazul“, drama d-lui Iorga, este prea istorică, este prea lipsită de astfel de elemente, cari fac și dintr'un erou al vremurilor trecute un om al zilelor noastre. În aceasta se recunoaște autorul-istoric, în acelea autorul-novelist.

Însă viața problemă, pe care d. Iorga o dă eroului său, din care face un vulcan de dorințe

ascunse, te mișcă, te pornește, te sguodie și te aprinde. Intocmai cum te deșteaptă, te neliniștesc și te aprind și eroii d-lui Delavrancea. Dar și aici o deosebire: Ștefan-cel-Mare, Ștefăniță și Petru Rareș te răpesc prin faptele lor, prin ceea ce fac și prin felul cum își împlinesc voința; Mihai Viteazul te fură el însuș, omul așa cum este. O mare deosebire în dramă, și mai ales în drama istorică. Iar drama vrea să ne arate pe oameni mai mult decât faptele lor, și faptele lor numai pentruca să cunoaștem oameni. Este o deosebire fină pe care încerc s'o fac aici, și care poate se reduce la următoarele: într'un caz (Delavrancea) poetul se îngrijește mai ales de acțiunea însăși, în celălalt caz (Iorga) grija lui de căpetenie o formează eroul. Din motivul acesta cred, că drama d-lui Iorga ajută dezvoltarea dramei românești, fără să ne fi dat încă modelul. Studiul ei va aduce oricărui scriitor un nou câștig.

Cine este Mihai Viteazul? Minteia Românului și-l închipuiește astfel: Un viteaz și neînfricat războinic, care năvălește în mijlocul armatei turcești, îi rupe rândurile, unește apoi pentru câteva zile cele trei țări, Muntenia, Ardealul și Moldova, și moare trădat și ucis de soldații lui Basta. Un fulger, după strălucirea căreia prea multe veacuri trec până la descărcarea negrilor nouri, în dosul cărora se vede lumina izvorită din cerurile albastre!

În dramă Mihai este și acest Mihai Viteazul, dar este și un alt Mihai; — Este un „Craiu-

mulțumirea popoarelor țării, decât realizat așa, ca el să fie sfărâmare tuturor privilegiilor și a toatei minciuni și slugărnicii, iar nu melegarul nou al altor noi privilegii și false favoruri.

Iar glasul poporului nu se prea înșală.

Și va trebui să fie un memento și pentru toți conducătorii partidelor, că nu înțelepciunea, ori dorința, ori iscusința, ori rafinăriile tuturor, ori istețimea lor particulară dă puterea necesară acțiunii partidelor, ci relevarea adevăratei dorințe — porunci a poporului.

Ce vom face noi în fața actualei tovărășii, care ne chiamă?!

Vor decide adunările viitoare ale poporului!

Sinoadele eparhiale în metropolia gr. or. română

La Dumineca Tomei s'au întrunit cele 3 sinoade eparhiale ale bisericii gr.-or. române din patrie: în Sibiu, Arad și Caransebeș.

Nota generală a sinoadelor eparhiale din anul acesta este liniștea și calmitatea. Mulțumită lui Dumnezeu, referințele bisericești gr.-or. române din patrie, au ajuns în mers normal și furtunile, cari s'au descărcat asupra acestei biserici în anii trecuți, s'au liniștit. Valurile turbate, cari o amenințau în temelii, învinse de bărbăția reprezentanților acestor biserici, și-au pierdut puterea. Poate să se înceapă acum munca liniștită și sistematică pentru îndreptarea acestor neajunsuri, de cari suferă biserica aceasta, scutul puternic al existenței noastre naționale. Avem nădejdea, că înțelepciunea arhierilor și zelul interesat al reprezentanților bisericești, adunați acum în sinoadele eparhiale, vor ști să afle calea ducătoare la scop și mijloacele prospere pentru întărirea și înflorirea instituțiilor morale și culturale ale bisericești răsăritene române din patrie.

Salutăm cu venerațiune sinoadele eparhiale ale metropoliei gr.-or. române din

Ungaria și Transilvania și dorim activității lor cel mai deplin succes.

Sinodul arhidiecezan din Sibiu.

Sibiu, 30 Aprilie n.

Astăzi, în Dumineca Tomei, s'a deschis sesiunea ordinară a sinodului arhidiecezan, aici, în Sibiu. S'a celebrat întâi sfânta liturgie în catedrală, prin Excelența Sa, arhiepiscopul și mitropolitul *Ioan Meșianu*, asistat de dr. Ilarion Pușcariu, arhimandrit, dr. Eusebiu R. Roșca, protosincel, Galacteon Șagău, Demetriu Moldovan, Sergiu Medeanu și dr. Ioan Stroia, p. otopresbiteri, apoi de diaconii dr. Vasile Stan și Demetriu Câmpianu. După sfânta liturgie s'a făcut chemarea Duhului sfânt apoi I. P. S. Sa arhiepiscopul și mitropolitul *Ioan* a fost dus cu procesiunea la reședință.

Invitat din partea unei deputațiuni, Excel. Sa nu peste mult se prezintă de nou în catedrală și ocupând loc în fruntea mesei, așezate în fața altariului, deschide sesiunea sinodală cu vorbirea următoare:

Vorbirea de deschidere

a *Inaltpreasfințitului domn arhiepiscop și mitropolit Ioan Meșianu.*

Hristos a înviat!
Domnilor deputați!

Cu mare bucurie am așteptat și eu întrunirea d-voastre, în acest sinod arhidiecezan, d-lor deputați, nu numai să aveți ocaziune a vă informa de aproape, despre stăruințele și lucrările afacerilor noastre bisericești, școlare și epitropicești, din periodul trecut, dar și pentru că să ne acordăți valorosul d-voastre concurs și la lucrările noastre viitoare. Deci salutându-vă cordial, vă implor delă ceriu încă mulți ani de conlucrare rodnică la opul cel mare al binelui și fericirii noastre.

Și până să ajungeți, d-lor deputați, a vă informa mai de aproape din rapoartele conzistoriale despre lucrările noastre din periodul trecut, amintesc și aici pe scurt, că și acest period a fost de grele cercări pentru biserica noastră, mai ales pentru că în cursul lui a intrat în viață noua lege școlară, articolul XXVII din anul 1907, pe care l'a excepționat și biserica noastră pe când acela era numai proiectat.

Prin acea lege condiționându-se existența școalelor confesionale delă edificii corăspunzătoare, delă urcarea lefilor învățătoarești și alte asemenea cerințe: poporul nostru, în zelul și însuflețirea sa de a-și conserva școalele confesionale, și-a impus de bună voie, sarcini grele, atât la zidiri de școli noue corăspunzătoare legii și la renoirea celor defectuoase, cât și la urcarea

lefilor învățătoarești; și așa nu numai comunele noastre bisericești mai mari, dar și o parte dintre cele mai mici au ajuns a-și susține școlile confesionale, unele cu, iar altele fără ajutor delastat. Într'aceea însă nici comunele mai mici n'au abandonat școalele lor confesionale, ci și-au rezervat a le reactiva când vor ajunge a procura măcar în parte mijloacele necesari spre aceasta, și când de altă parte vor putea fi mai bine sprijinite și din fondul cultural, acum încă prea modest.

Pentru că să cunoașteți și d-voastră, domnilor deputați, spiritul de jertfă manifestat de poporul nostru în această mare cauză, aflu de bine a Vă aminti, cum mai multe dintre comunele noastre bisericești și-au impus de bună voie, sarcini și contribuiri considerabile, delă 50 până la câte 100 coroane, ba unele și peste câte 100 coroane, de familie, pentru zidiri de școli nouă, și apoi separat, pe tot anul, câte 20 până la 30 coroane, de familie, pentru acoperirea lefilor învățătoarești.

Asemenea sarcini însemnate și-au mai impus unele comune și pentru zidiri și renoiri de biserici.

Spre a ilustra mai bine acele frumoase jertfe, voi indica aici numai sumariul, că în periodul trecut, adică numai în decurs de un an, pentru zidiri și renoiri de școale confesionale poporul nostru a jertfit suma de 631,935 coroane, pe lângă care sumă au mai concurs și fondurile consistoriale, și mai ales nou înființatul fond cultural, cu 150,000 cor. Astfel numai pentru școale sau jertfit 781,935 coroane, iar pentru biserici s'a jertfit suma de 492,906 coroane, la oaltă deci s'a jertfit pentru școale și biserici suma de 1.274,730 cor., în anul trecut.

Cu mare recunoștință țin se amintesc aici, d-lor, că la aceste jertfe a concurs și marele filantrop, d. Vasile Stroescu, cu 106,000 coroane, partea cuvenită arhidiecezei din ofertul său de 216,000 cor. închinat metropoliei noastre.

Dacă vom cerceta, d-lor, cine a desvoltat și a cultivat în poporul nostru asemenea simț de jertfă, vom afla, că numai buna noastră maică, biserica noastră strămoșească, numai ea a stimulat și a însuflețit pe popor la asemenea mari jertfe, pentru a-l apropia tot mai mult de desăvârșirea, sau perfecțiunea intonată de întemeietorul ei, prin cuvintele: „*Fiți desăvârșiți, precum este și Tatăl vostru cel din șcer.*” Numai biserica străbună a inspirat în sufletul poporului nostru dorul de înaintare în cultură religioasă morală, izvorul binelui și al fericirii oamenilor.

Ce tezaur mare și neprețuit este biserica noastră, precum noi, mai bine vom înțelege, d-lor, dacă vom cugeta, ce ar fi fost de noi, dacă n'am fi avut-o nici pe ea, în tot trecutul nostru duros, și ce ar fi și acum de noi, dacă n'am avea-o?

Nou fără nădejdea luminii ce-o să vie“ pentru țărării români din Ardeal, robiți Nemeșilor; este „o datorie, un semn viu, o chemare, lumina gândurilor mărețe, ce nu se vor uita“ pentru sine însuși este „Românul“ trimis de Dumnezeu, să fie urmașul lui Matias Corvinul, pentru că mîntea românească și cu brațul Nemeșilor unguri să ajungă acolo unde a ajuns Matias — așa este Mihai pentru Velica Doamna, este un general, un căpitan de oști plătite, o unealtă a politiceii înalte: pentru curtenii împăratului Rudolf; iar ca rezultat — cum zice poetul însuși — „o comoară furată neamului“.

Acum se va înțelege mai bine structura dramei: actul întâi, la București, *înainte* de răscoala lui Mihai în contra Turcilor; actul al doilea, în palatul din Alba-Iulia, în anul 1599, *după* înfrângerea lui Andreiu Báthory la Șelimb; actul al treilea, în palatul din Alba-Iulia, *după* cucerirea Moldovei; actul al patrulea, în Praga, la curtea împăratului Rudolf, *după* înfrângerea suferită de Mihai la Mirislău; actul al cincilea, în tabăra lui Mihai, lângă Turda, *după* învingerea câștigată de Mihai lângă satul Goroslău.

Nici un singur act nu se petrece *în decursul* luptei, ca de exemplu în dramele lui Delavrancea, — să adăugăm și constatarea aceasta ca motivare a deosebirii ce-am făcut-o între Delavrancea și Iorga, — ci toate înainte și după luptele lui Mihai. În astfel de situațiuni se plămădește voinea spre o nouă faptă, în astfel de situațiuni se poate arăta *omul*, nu fapta lui!

Câteva atribute pentru portretul lui, nu toate: Mihai îndură, rabdă ca să cruțe țara; e om drept, cumpănit și un părinte al oștirii; păzește ordinea legală existentă, căci se știe singur Domn și stăpănit de țară; mândru și conștiu de valoarea sa morală („eu nu sânt un căpitan de lotri“); credincios făgăduinții date („credința, ca e curată o am păstrat“); un Român, care vrea să rămână Român („A fost Român și acela și neamul l-a pierdut zice el despre Matias Corvin“); el simte în sine puteri nemăsurate, cari i-s'au dat de Dumnezeu, ca să împlinescă o menire, pe care nu el, ci Părintele atotputernic i-o alege: „Sânt robul puterilor din ceruri„. O scăpare din vedere, o alunecare a poetului în caracterizarea *acostui* erou dramatic, ale cărui planuri, scopuri și voiață toate, trebuie să izvorească *numai* din sufletul său.

Actul întâi și al doilea sânt, credem, terminate. Cel mai frumos *construit* este actul întâi. Boierii tineri (Radu Buzescu) îl îndeamnă pe Mihai la război, Bătrânii îl sfătuiesc să păstreze pacea. Mihai e de părerea acestora; acum diplomat mai mult decât războinic. Prin urmare întâiul îndemn!

Dar Mihai nu este omul, care să stăpânească vremile, ci acestea îl stăpănesc. Vin alte îndemnuri: Egumenul dela mănăstirea Dealu se plînge că ienicerii au călcat mănăstirea și au furat ce-au putut, chiar potirul de cuminică. Al doilea îndemn! Al treilea urmează: Un negustor se plînge că e înșelat de alt ienicer, că el, Românul, muncește din greu, iar Turcul bagă banii.

în buzunare. Al patrulea îndemn la luptă, acesta mai puternic decât celelalte, fiindcă privește viitorul neamului românesc: O femeie se plînge în contra unui ienicer, care fiind tatăl copilului ei vrea să i-l ia, ca să facă din el încă un ienicer. Aceste trei motive mișcă inima lui Mihai. Altul îi atinge mândria de Domn al țării: vin ienicerii răsculați să scape pe cei trei părați, și ei pătrund în curțile domnești. Iată unde a ajuns puterea lui Vodă: Ostași străini îi calcă palatul! Mihai îi potolește cu daruri. Aici o pauză. Mihai trebuie să răspundă la atâtea îndemnuri. Și răspunde: „*Luaiți tot, zvârliți la dușmani... Voiu ști să le răscumpăr!*” Mai departe, crescendo. Mihai se gîndește la eliberarea Răsăritului, a Constantinopolului. Doamna Stanca, care iubește pe Mihai, când vede în el pe *omul* nu pe războinic, se cutremură de groază auzind planurile Domnului. Velica Doamna care este un mic Mephisto goethian și ar fi putut fi unul mai bun decât este, dacă drama ar fi fost terminată, — Velica însă atîță dorința lui Mihai. Vorbele ei sânt pline de aluziuni la planuri mărețe: Acesta e un nou îndemn. Și urmează încă unul: Un țaran îi arată lui Vodă năcazurile sale, cari sânt și ale celorlalte sute de mii, cari așteaptă asemenea lui un dezrobitor, un mîntuitor.

Mihai răspunde acum cu o hotărîre, și sperază, că și boierii bătrâni îl vor aproba:

„Și clopotele toate să sune înștiințînd, că a venit clipeala pedepselor depline“.

(Va urma).

De aceea am comite cel mai greu păcat, în contra noastră înși-ne, în contra viitorului nostru, dacă n'am ținea la ea cu toată țaria, și dacă n'am apăra-o și nu o am feri de ori ce influențe și ingerințe dănuoase, precum și dacă nu o am ajuta, și dacă n'am îndemna pe toți ai noștri să o ajute din toate puterile la împlinirea sublimiei sale misiuni, mai ales în aceste timpuri grele, când, din multe părți, să semnalează curente periculoase contra bisericii creștine, și așa și în contra bisericii noastre.

Asemenea păcat ar fi și mai greu pentru noi, membrii acestui sinod, D-lor, pentru că noi ne-am și angajat solemn, a lucra din toate puterile la apărarea, sprijinirea și înaintarea bisericii noastre naționale. Ne-am angajat, D-lor, unii prin oficiile bisericesti în cari ne aflăm, alții prin mandatele primite dela cler și popor. Din aceste ve-ți binevoi a vedea, D-lor, că soarta bisericii noastre este și în mâinile noastre. Din aceea nouă ni se impune îndoita datorință, nu numai de a lucra noi înșine la susținerea și întărirea sfântului așezământ al viitorului nostru, dar de a lua asupra-ne și sarcina Apostoliei și a binevesti tuturor a lor noștri neprețuitele daruri și binefaceri ale bisericii străbune, de a însufleți pe toți tot la mai strânsa alipire de ea, de a binevesti și a îndemna pe toți la cultivarea simțului religios, al dragostei creștinești, cătră toți oamenii, fărăosebire de credință și limbă, și a manifesta aceasta și prin fapte filantropice cătră deaproapele, precum și prin sprijinirea bisericilor și școalelor, după putință.

Să binevestiți deci D-lor și D-voastră acestea, și alte asemenea, tuturor alor noștri, și așa și intelectualilor noștri, amintindu-le, că biserica și poporul așteaptă mai mult dela dânsii, nu numai pentru că sunt superiori în inteligență și mai cu bună stare materială, dar și pentru că mulți dintre dânsii au studiat și s'au ridicat cu ajutoare din fonduri bisericesti, înființate anume pentru creșterea de bărbați luminați devotați bisericii și poporului, și că acum este rândul să-și arete și dânsii dragostea și recunoștința cătră biserica și popor.

La cari toate, implorând eu și din acest loc ajutorul cel puternic al prea bunului D-zeu, declar sesiunea sinodului arhidiecezan ordinar pentru anul 1911 de deschisă.

Vorbirea a făcut impresiune adâncă asupra ascultătorilor. Mai ales partea în care se constată rolul de jertfire al poporului nostru pentru biserică și școală. S'au făcut frumoase ovațiuni marelui mecenat român Vasile de Stroiescu, iar la încheiere vorbirea înalt Prea Sfințitului d. Arhiepiscop și Mitropolit Ioan, a fost acoperită cu sgomotoase „Să trăiască”.

Prezidiul numește notari interimali pe d-nii Matei Voileanu, Lazar Triteanu, dr. Gheorghe Proca, Nicolae Sulica, dr. Nerva Oncu și Ioan I. Lăpădatu. La apelul nominal răspund 42 de deputați, deci sinodul poate aduce hotărâri valide și se poate constitui.

Se suspendă ședința pentru a se face combinațiunile cu privire la alegerea diferitelor comisiuni.

După redeschidere, la propunerea deputatului Nicolae Ivan, se aleg în birou notarii interimali, și se aleg diferitele comisiuni, — apoi vin prezentate actele și rapoartele deosebite, cari se împart imediat comisiunii alese.

Ședința se încheie la orele 12 fără un sfert, iar ședința proximă se anunță pe Mați la orele 9 dimineața.

După ședința de deschidere deputații s'au prezentat la I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan pentru a-l asigura de nou de fiasca lor iubire și încredere.

Cei mai mulți deputați sinodali au fost la prânz la Excelența Sa.

Sinodul eparhial din Arad.

Ședința I.

În catedrala din Arad s'a servit Duminecă sfânta liturghie prin însuș P. S. a părintele Episcop diecezan Ioan I. Papp asistat de P. C. Lor Arhimandritii Augustin Hamsea și Vasilie Mangra, protosincelul R. Ciorogariu, protopopii dr. Traian Putici, Gherasim Serb, Vasilie Beleş și Cornel Lazar, diaconii dr. Iustin I. Suci, Cornel Lazar și dr. Lazar Iacob.

După asistarea la sfânta liturghie împreună cu chemarea s. duh, deputații sinodali la

ora 2¹/₄ d. a. se întrunesc în sala seminarială și P. S. Sa d. Episcop Ioan I. Papp deschide sesiunea sinodală prin următoarea cuvântare:

*Hristos a înviat!
Domnilor deputați!*

Nainte cu opt zile am sărbătorit și noi cu întreaga biserică ortodoxă, aniversarea evenimentului fără păreche în istoria lumii, adică pomenirea prea luminată a Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos, iar astăzi ni s'a dat să prăznuim și noi cu întreaga noastră mitropolie cu întreg clerul și poporul ei, pomenirea redobândirii autonomiei, adică a dreptului natural al bisericii noastre din această mitropolie de a fi biserică liberă în stat liber, deci prăznuim pomenirea redobândirii dreptului de a ne croi noi înșiși destinele și a ne conduce noi înșine afacerile noastre bisericesti, școlare și fundationale.

Nainte cu opt zile am grăbit eu să merg cu duhul în mijlocul eparhioșilor, ca să ne bucurăm împreună de marele dar al sfintei prăzniri, iar astăzi mi-s'a dat mie mângâierea bucuriei, de a vedea în jurul meu întreg elementul constituit al vieții noastre diecezane, astăzi, adică mi-s'a dat iarăși mângâierea bucuriei de a sta față în față cu Dniile Voastre, d-lor deputați, toți atâta reprezentanți legali ai clerului și poporului din întreaga eparhie de Dumnezeu scutită a Aradului, și precum atunci adică înainte cu 8 zile am prăznuit pomenirea celei mai mari sărbători a bisericii creștine, tot asfel prăznuim astăzi pomenirea celei mai mari sărbători a bisericii noastre naționale gr.-or. române din Ungaria și Transilvania.

Conduc de acestea și alte asemenea cugete și sentimente, vă întimpin și astăzi cu aceeași dragoste arhierască, vă salut pe toți de bunavenerie cu aceeași căldură a inimii, cu carea fieștecare părinte, îngrijit de soarta familiei sale, întâmpină pe fiii săi, cari după un interval mai îndelungat îl cercetează nu numai ca să-l vadă și să fie văzuți, dar și cu cugetul curat, ca după manifestarea bucuriei de norocoasă revedere, să între în divanul comun, unde părintele împreună cu fiii săi, liberi de orice preocupăți personale, ori cugete rezervate, să consulte în liniște, cu demnitate și încredere reciprocă asupra tuturor afacerilor, cari privesc directe ori indirecte adevăratele interese ale întregii familii.

Intruniți și noi astăzi în această adunare ca și într'un divan familiar, ne vine bine a constata și astăzi, că biserica noastră precum în tot trecutul ei îndepărtat n'a urmărit, tot astfel nici în zilele noastre nu urmărește nici tendințe ascunse, nici cugete rezervate, ci scopul acestor întruniri ale noastre este numai și numai consultarea: cum să ocrotim la sânul sfintei biserici, cum să susținem, promovăm și desvoltăm și cum să dăm mai multă tărie de rezistență și putere de viață mai productivă instituțiilor noastre religioase morale și culturale economice, și peste tot cum să promovăm, apărăm și susținem biserica noastră națională străbună? ca ea să corespundă tot mai mult sublimiei sale misiuni de a ne fi și nouă și următorilor noștri până în veacurile celea mai îndepărtate, în tocmai cum a fost și străbunilor noștri fortăreața, în care să conservăm și prin care să desvoltăm cele mai frumoase și mai scumpe clenodii ale unui neam: limba și credința noastră strămoșască, care scop, și acum și în viitoriu, vom să-l ajungem prin păzirea legilor sub controla guvernului țării și sub preagrațioasa și părintească ocrotire a capului ei încoronat, căruia, precum în rugăciunile noastre din sf. biserică, astfel îi implorăm și aici, dela pronia divină, încă mulți ani de pacinică domnire, spre binele și fericirea tuturor popoarelor de sub gloriosul său sceptru.

Relativ la stările din eparhie și până să urmeze rapoartele generale și speciale ale Consistoarelor noastre, mă cred îndătorat să permit la acest loc, că *alarmul*, repetit în ziaristică despre pierderea a mai multor sute de școli, de o parte nu privește dieceza noastră și deosebi școlile din districtul Consistorului din Arad, iar de altă parte trebuie să observ, că ventilarea unor atari știri în ziaristica pretinsă națională, face cel mai rău serviciu cauzei, pentru că prin aceasta nu se stimulează poporul pentru jertfa recentă, ci i-se sguđuie credința și i-se slăbește nădejdea într'un viitor mai bun.

Este adevărat, că organele statului peste tot și totdeauna și-au făcut și nu slăbesc a-și face și acum datorința de-a stăruia, ca legea de instrucțiune să se observe de cătră toate confesiunile și autoritățile susținătoare de școli, dar adevărat este și aceea, că această stăruință încă își are partea ei însemnată la rezultatul ajuns pe terenul învățământului nostru popular.

Spre orientarea acelor, pe cari îi privește afacea, trebuie să mai observ aceea că, pe lângă toată asprimea legilor și pe lângă toată rigoarea, cu care se controlează executarea lor din partea guvernului și a organelor lui, nouă nu ni s'a închis nici o singură școală până acum, ci cele cinci-șese școli din acest district, a căror funcționare s'a sistat și după formă în timpul din urmă, sunt de acelea, cari și mai înainte au sporit numai numărul școlilor și au existat mai mult cu numele pentru că: din lipsa de dotație corespunzătoare, unele din ele stăteau cu anii neîndeplinit, iar în altele, învățământul îl prevedeau preoții parohiei respective.

Credincioșii acestor comune văzându-și și recunoscându-și totala neputință de a garanta măcar minimul salariului obligat prin legea din 1893, și cu atât mai puțin pentru a-și aduce edificile în stare de a reflecta la ajutorul întregirii dela stat, au fost necesitate să ia prin corporațiunile lor parohiale concluze pentru sistarea deocamdată a școlii și Consistorul de asemenea nefiind în stare a le veni în ajutor cu sumele ce s'ar fi recerut spre a da viață și putere de existență acelor școli, a fost necesitat să ia la cunoștință sistarea funcționării lor.

Prin aceasta nu vom a zice, că existența și funcționarea celorlalte școli de ale noastre nu ar putea fi periclitată, dacă n'ar corespunde postulatelor legii ca și edificii și ca ajustare, dar trebuie să avem temere și încă mare, că se vor închide de sine și se va sista funcțiunea chiar în atari școli corespunzătoare și ca edificiu și ca ajustare, și aceasta din lipsa de învățători.

Considerând astfel, că an de an rămân mai multe stațiuni învățătoresci neîndeplinite definitiv din lipsă de reflectanți, în tocmai cum au rămas și rămân și parohiile vacante, contingentul nu scade de sub cifra de 80, Veneratului Sinod îi revine să se ocupe cu întrebarea și să afle vre-o modalitate pentru sporierea sucrescînții, ca astfel să putem evita pericolul, ce ne amenință școala și biserica din lipsa de învățători și preoți.

Trebuie să ating și aceea, că deși sunt grele condițiunile sub cari se rezolvă ajutorul de întregire a salariilor învățătoresci, dar ar fi fost un mare pericol pentru biserică, dacă nu s'ar fi reflectat la acest ajutor, la asemănarea căruia deși am întimpinat greutăți din partea unei comisii administrative, dar cu atât mai multă considerare am întâmpinat la înaltul guvern, care peste tot este cu mai multă bunăvoință față de biserica noastră, mai conciliant în corespondențele oficioase și mai prevenitor în coatergerile personale cu noi decât, cum era guvernul anterior: astfel, că dacă ne-am ști folosi de aceste semne ale schimbării spre bine, poate că ni s'ar ușura în multe privințe greutățile, cu cari avem să ne luptăm.

Între alte obiecte venind la ordinea zilei și modificarea unor paragrafi din statutele fondului diecezan pentru ajutorarea preoției este de dorit, ca Veneratul Sinod, să încuviințeze modificările așa precum se propun, și peste tot să deie mai multă atențiune propunerilor, cari se fac din partea Consistoarelor noastre, chemate a-și face propunerile pe baze de cunoștințe temeinice a stării lucrurilor.

După toate acestea mai punându-vă în vedere, că deși suntem reprezentanții unui popor de peste 600 mii de suflete, puterea și țaria noastră nu poate sta numai în numărul nostru, precum în tot trecutul bisericii noastre așa și acum, trebuie să steie în înțelegerea și conlucrarea noastră armonică, deci în solidaritatea noastră pentru că numai așa vom deveni, că suntem fii devotați și apărători destoinici ai intereselor bisericii, pe care o reprezentăm. Urmând astfel, putem spera, că toate năzuințele noastre, vor fi însoțite de darul și binecuvântarea cerească, care implorându-o și dela acest loc asupra noastră și asupra lucrărilor noastre, declar sesiunea ordinară a sinodului nostru eparhial pentru anul 1911 de deschisă.

Asupra acestui discurs al P. S. Sale vom reveni, după ce vor fi terminat ședințele sinodale.

După cetirea acestui discurs s'a constatat, că sunt de față 48 deputați, s'au ales apoi notari: dr. Romul Velici, dr. Demetriu Mangra și Iosif Tărău, iar după aceea s'au prezentat esibilele întrate spre dezbateră la sinod.

Ședința s'a încheiat la orele 1 $\frac{1}{2}$.

Ședința II.

Luni la orele 3 d. a.

Președinte: Episcopul Ioan I. Papp,

Notar: Ioan Georgia.

Dr. G. Popa, raportorul comisiei verificatoare referă actele alegerii de deputați mireni în cercul Peștes și în cercul Tinca. La Peștes au fost aleși: dr. Demetriu Mangra și Iosif Tărău, la Tinca Ambrosie Catone.

Sinodul îi verifică.

Alex. Munteanu, raportorul comisiei bis. citește raportul general al senatului bisericesc dela Arad.

Sinodul ia la cunoștință raportul, exprimă P. S. Sale Domnului Episcop diecezan Ioan I. Papp mulțumită pentru vizitațiunile sale canonice, îndrumă Consistorul să inițieze la corporațiunile parohiale și protoprezviterale o activitate mai intensă pentru moralizarea credincioșilor.

Andrieu Horvat, raportorul comisiei episcopice citește raportul general al senatului episcopice din Arad, apoi raportul consistoriului din Arad despre pretenziunile dubioase, despre socoțile restante din comunele Sintea și Jadani, în fine despre toate fondurile și fundațiunile administrate la consistoriul din Arad în anul 1910.

Toate aceste rapoarte sinodul le ia la cunoștință acceptând toate propunerile consistoriului.

Deputatul dr. Gheorghe Adam a făcut propunerea, ca socoțile despre toate fondurile și fundațiunile administrate la consistoriul din Arad să se tipărească totdeauna înainte de sinod și să se distribuie deputaților. Sinodul însă nu primește propunerea aceasta.

După aceasta pe la orele 5 $\frac{1}{2}$ P. S. Sa Domnul Episcop închide ședința publică și invită pe deputați a ținea o conferință confidențială asupra unei afaceri foarte importante a diecezei. Obiectul acestei conferințe nu ne este cunoscut.

Ședința III.

Marti, 10 ore a. m.

Președintele: P. S. S. D. Episcop diecezan Ioan I. Papp; notar: Iosif Tărău.

Dr. Dim. Mangra: Citește protocolul ședinței a II-a. Se verifică.

Al. Muntean citește raportul general al senatului bisericesc din Oradea-mare, care se ia la cunoștință. Se avizează consistorul din Oradea-mare, ca să iee măsurile de lipsă, pentru corporațiunile parohiale și protoprezești din dieceza să desvolte o acțiune mai intensă pentru moralizarea credincioșilor.

În chestia parohiilor vacante din Oradea se îndrumă consistorul, ca să studieze afacerea și să propună pe viitor modalitățile, prin care s'ar putea micșora numărul parohiilor vacante.

Dr. Nestor Oprean: Propune, ca comitele parohiale să fie obligate a raporta organelor superioare în fiecare an despre măsurile, pe cari le-au luat pentru delăturarea conviețuirilor nelegale între credincioși.

Propunerea se primește.

Andrieu Horvat: Citește raportul consistoriului din Arad despre cenzurarea socoților mănăstirei H. Bodrog, cele ale fundațiunii Zsiga din Oradea, ale domeniilor diecezane din Cermeiu și S. Petru-Sărbesc, ale fundațiunii Dim. Negreanu.

Toate socoțile acestea se aprobă.

O discuție mai animată s'a încins în chestia adaptărilor, cari ar fi de lipsă să se facă la internatul diecezan din Beins. La această chestiune iau cuvântul Vasile Mangra, dr. Gavril Cozma, dr. George Adam.

Sinodul decide, ca afacerea întreagă să se transpună în competența consistoriului din Oradea-Mare, care să fie autorizat a lua un împrumut în scopul adaptărilor de lipsă la internatul din Beins.

Andrieu Horvat referent: Citește raportul consistoriului din Arad despre contractul de reasigurare cu societatea Adria.

Sinodul autorizează consistorul, ca la timpul său să încheie un nou contract pentru reasigurare cu vre'un institut de asigurare din patrie, dar numai pentru sumele peste 2500 cor.

A. Horvat referent: Citește raportul cons. din Arad despre datoria comunei bis. Checea-română la fondurile diecezane.

Sinodul decide a reduce interesele acestei datorii dela 6% la 5% și șterge totodată și anticipațiunile date de consistor în această afacere.

Ședința se ridică la orele 12 $\frac{1}{2}$.

Ședința IV.

Președinte: Prea Sf. Sa Ioan I. Papp, notar dr. Romul Veliciu.

Înainte de a intra în ordinea de zi Prea Sf. Sa dă cetire actului eparhial, prin care comunică sinodului înființarea fondului Ioan I. Papp, pentru școala de fete din Arad. Prea Sf. Sa e împărțit pentru gestul său cu vii ovații.

Tot înainte de ordinea de zi comisia episcopicească își dă dimisia, de oare ce, zice d-nul Adam, e mereu apostrofată cu neîmplinirea datoriei sale. Cere totodată și o consfătuire intimă pentru a da deslușire necesare. În chestia aceasta iau cuvânt afară de Prea S. Sa, d. Oncu și d. Ungurean. La propunerea celui din urmă conferința intimă rămâne pe după exhaierea programului zilei de azi. Astfel se trece la ordinea de zi.

Cetind d. Groșorean, referentul comisiei școlare „Raportul general al consistoriului din Arad”, Consistorul raportează despre situația extrem de grea în care a ajuns școala românească în urma legii Apponyane din 1907. Amintește apoi cu regret, că n'a putut satisface ordinul sinodului eparhial din anul trecut, din cauza, că n'a aflat asemenea bărbat apt pentru acest post important. Rând pe rând ne dă icoana completă a stării învățământului. Raportează de personalul didactic, amintind, că 9 școale sunt fără învățător. Apoi de Reuniunea învățătorilor, de școala de fete din Arad, accentuând stăruințele depuse din partea „Reuniunii femeilor” pentru a ridica acest focular însemnat de cultură.

Atinge și chestiunea catehizării în școlile populare, arătând cu aceeași ocaziune măsurile luate pentru sanarea răului și constată cu satisfacție, că în anii din urmă numărul preoților necatehizatori s'a redus mult. Amintind V. Consistor în un punct al raportului său de institutul pedagogic diecezan, constată, că afară de catedra de caligrafie și desemn toate celelalte sunt îndeplinite. Celelalte chestiuni religioase-culturale, ca biblioteca parohială și catehizarea ucenicilor și a adulților sunt cuprinse într'un singur punct. Adevărat, că în timpul recent s'a ridicat un curent independent de a organiza bibliotecă populare, totuși avem datoria să stăruim și mai departe pentru desvoltarea bibliotecilor parohiale. Cu aceasta se finește raportul general.

Dându-se cetire rapoartelor speciale, despre executarea legii școlare, situația școlii, dăruirea lui Stroescu, despre manualele didactice, beneficiile alumniale etc., Consistorul amintește greutățile mari, ce le-a întâmpinat de către comisiunea administrativă din com. Arad, care singură în țara întreagă a făcut guvernului propunere nefavorabilă referitor la acordarea ajutorului de stat, pe motivul, că parohiile n'au adnexat rugări înaintate pentru ajutor, planul de învățământ și lista manualelor aprobate de guvern.

În cadrele acestor rapoarte atinge și chestia mult agitată deoparte a publicisticii noastre referitor la pierderea celor 500 de școale, constatând, că pe teritoriul diecezei noastre absolut nici o școală nu a fost închisă din cauze de natură politică. Cele câteva închise sunt pierdute ori în urma trecerii confesionale, ori în urma sărăciei desăvârșite. Tot la acest loc remarcă și intențiunea detestabilă ce se manifestă în orașele ca Lipova și Elisabetinul Timișorii de a reduce numărul învățătorilor, desaproband acest curent nesănătos.

Din darul marimimos al marelui mecenat Vasile Stroiescu, dieceza Aradului a primit 38.967 cor., care ajutor conform dorinței apriate a donatorului distins s'a distribuit la comunele mai lipsite pentru mobilarea și prevederea salor de învățământ cu recvizitele trebuincioase. Propune în consecință, ca sinodul să dea expre-

sione de mulțumire și recunoștință în formă oarecare mecenatului pentru acest dar.

Pentru promovarea religiozității propune, iar sinodul primește unanim, ca fiecare parohie să-și aleagă patron, pe care an de an să-l sărbeze în legătură cu câte o festivitate școlară. Asemenea să se sărbătorească și ziua marelui arhieru Andreiu bar. de Șaguna. În sfârșit propune să se decoreze fiecare sală de învățământ cu câte o icoană religioasă.

Terminându-se referada, sinodul primește propunerile referitor la înactivarea revizorului școlar cel mult până la începutul a. șc. 1911; organizarea școalelor de Duminecă pentru adulți și augmentarea bibliotecilor parohiale. Iar marelui mecenat Stroiescu îi exprimă cea mai adâncă mulțumire prin sculare și entuziaste aclamațiuni „Să trăiască”, încredințând consistorul să-i comunice cea mai profundă recunoștință pentru nobilul său dar.

Urmează apoi la ordinea zilei: Raportul general al consistorului de Oradea-mare. Raportul este aproape identic în toate părțile lui cu cel al consistorului dela Arad.

Exhaurându-se în felul acesta ordinea de zi, în urma unor discuții aprinse, în cari se cercă interpretarea regulamentului în „felurile chipuri”, trec la conferința intimă excluzând publicul.

Sinodul eparhial din Caransebeș

Fiind deschiderea sinodului eparhial, liturgia s'a oficiat cu deosebită solemnitate de către Prea S. Sa d. Episcop Dr. Miron. E. Cristea, asistat de Inalt Prea C. Sa vicarul F. Musta, Prea C. Sa dr. Iuliu Olariu, dr. Iosif Badescu, protoprezbiterii Andreiu Ghidiu, T. Oprea, Petru Eremie și diaconii dr. Aurel Mihaescu și P. Magdescu. Răspunsurile le-a executat cu precisiune corul seminarial sub conducerea d-lui prof. A. Sequens.

Sinodul.

După săvârșirea liturghiei o deputațiune au invitat pe P. S. Sa d. Episcop, care la ora 10 și un sfert a deschis sinodul în biserica catedrală.

În cuvântare Prea S. Sa a accentuat gravitatea situațiunii, constatând, că Ven. Consistor a desvoltat o acțiune mulțumitoare și că *ici-colo* a și început a încolți rezultatul acestei munci. Va trebui însă o activitate și mai intensă spre a putea aduce totul în stadiul normal. Speră că în vederea acestor începuturi sinodul va fi cu bunăvoință la *cernerea* activității Consistorului.

S'a dat deosebită preferință *cauzelor școlare*, pentru regularea căreia s'au dat circulare insufletitoare și s'au esmis comisari, cari demersuri au contribuit mult la susținerea caracterului școalelor noastre, așa că în 60 comune s'au luat demersuri pentru edificarea școalelor.

Amintește chestia fondului de penzie al eparhiei nu altcum și lipsele materiale ale diecezei, carea luptă din greu cu *deficitele*.

Reprobă felul și modul de organizare a preoțiunii, căreia organizarea bisericeii noastre îi dă destul teren de validitate și organizare.

Organizarea contemplată de unii corifei ai preoțiunii, *este absolut exchisă*, căci biserica noastră se poate conduce numai în cadrele organizării ei de marele Andreiu.

Urmând apelul nominal și constatându-se prezența a 49 deputați, sinodul se declară capace de a aduce deciziuni valide.

Înainte de a se trece la ordinea zilei, sinodul prin sculare eternisează memoria repositurilor deputați sinodali Mihail Popoviciu și Pavel Iancu.

De notar al ședinței se desighează protopopul T. Oprea.

Dându-se cetire conspectului diferitelor comisii, cea bisericească se completează prin alegerea protopopului Andreiu Ghidiu.

Rapoartele și esibilele prezentate se transpun cămisiunilor.

Nou aleși deputați dr. I. Sârbu și Ghilăzan din cler își prezentă credențiunile.

Proxima ședință se anunță pe luni la ora 10.

Teatrul și concertul.

La ora 8^{1/2} s'a început petrecerea aranjată de „Reuniunea de cântări”. Sala hotelului Lichtneckert era plină. Intre notabili am remarcat pe Prea S. Sa d. episcop Dr. Miron E. Cristea, Ilus. Lor Baron Geza Duca de Cadar, Avram Berlogia, Magnif. Sa Patrichie Dragalina și un frumos număr de intelectuali.

Primul punct a fost teatrul „*Incurcături hazlii*” jucată cu mult succes de o trupă de diletanți.

D. Petre Florian, care nu era de recunoscut a interpretat atât de fidel rolul hazliului Cocosel, iar gentila d-șoară Victoria Sciopon, rolul soției sale. Cunoscutul și apreciatul diletant d. Gheorghe Bidu s'a afirmat și de data aceasta în rolul lui Costică Satrescu.

Drăgălașa d-șoară Otilia Frațilă în rolul Silviei s'a dovedit a fi o putere mult promițătoare, de-asemena și d. N. Târnavan în rolul lui Sitarescu.

Coroana succeselor a secerat-o simpatice servitoare Tina, reprezentată prin d-șoara Catița Săcălazan, carea prin întreaga ei ținută s'a dovedit o actriță de forță.

Frumoase servicii ar aduce culturai românești, dacă aceste *demne puteri* ar înigheba o trupă permanentă de diletanți, care să aranjeze o serie de reprezentațiuni. Intelectualii noștri din Caransebeș, să iee cauza cu toată seriozitatea.

După teatru a urmat *concertul* „Reuniunii de cântări”. Coruri mixte s'au executat: „Imnosul învierii” de Flechtenmacher și „Aseară în grădină” de Sequens, iar coruri bărbătești: „Urare României” de Costescu și „Jalba norii” și Floricica de Vidu.

Toate piesele au fost executate cu precizie, special însă au succes bine „Imnosul învierii” și piesele „Jalba norii” și „Floricică”. Onoare membrilor activi ai reuniunii și special dirigentului d-lui Achim Alionte.

Deie cerul, ca aceasta reuniune pusă sub conducerea d-lui dr. Gheorghe Labonțiu ca președinte și a unui harnic comitet, să progreseze în viitor secerând succese cât mai îmbucurătoare.

Tombola.

După concert a urmai „Tombola” aranjată de vrednica „Societate a femeilor române”, pusă sub conducerea d-nei Maria Romanu și a unui destoinic comitet.

Toate obiectele (34 la număr) au fost donate de bravele dame din Caransebeș. Onoare lor! Activitatea acestei societăți este atât de rodnică, încât într'un singur an a duplicat numărul membrilor și a fondului, carele după 800 cor. s'a urcat într'un an la peste 2000 coroane. O dovadă despre zelul și însuflețirea celor *demni*.

Atât succesul moral, cât și cel material al acestor producțiuni au fost *inveselitoare*. Deie cerul, ca înca-i în ora 11 intelectualii noștri din Caransebeș să se *unească în cugete și simțiri* înca-i când sunt chemați sub flamura *culturei naționale*.

Faceți, ca înca-i în fața acestui mare ideal să înceteze *patimile și vanitățile* și fiți convinși, că veți săvârși un lucru demn de numele ce-l purtați. *Sebeșanul.*

Adunarea dela Arad

a alianței Justh—social-democrată

Adunarea poporală dela Arad, la care s'a pecetluit înfrățirea de arme între partidul lui Justh și social-democraților, pentru eluptiona votului universal, egal, secret și după comune, a reușit peste așteptări.

Cu toată intriga și tonul șovinist al presei guvernamentale și kossuthiste, că la Arad se va săvârși cel mai mare act de tradare, mii de cetățeni din toate straturile sociale au luat parte la adunare și prin aplause furtunoase au dat expresiune aprobării și aderenței lor. La adunare au asistat și Români, în număr mare, ba la dorința publicului a luat cuvântul și dep. Șt. C. Pop, care într'o cuvântare scurtă a dat expresiune bucuriei, că s'a făcut înfrățirea între partidul cel mai național maghiar și cel mai democratic al țării, pentru eluptiona votului universal. Cuvântarea o dăm din cuvânt în cuvânt mai la vale.

Încă pe la orele 11 s'a adunat popor cu miile pe piața Libertății, de unde au plecat apoi spre gară, ca să întâmpine deputații maghiari și reprezentanții Ligei votului universal, cari au sosit cu trenul accelerat dela 12 ore. Justh a fost însoțit de deputații: cont. T. Batthyányi, I. Justh, L. Beck, Mádi Kovács János și alții.

Apoi Jászai Oszkár, ca reprezentantul Ligei votului universal și deputațiunii din Balassagyarmat, Lugoș, Oradea-mare, Timișoara, Chichinda-mare, Giula, Macău și încă alte comune mai mici din comitatul Aradului și Cenad,

Adunarea s'a deschis la orele 3 d. a. în fața unui public de mai multe mii.

Prezident dr. L. Múlek, notar public reg. în Arad.

Primul vorbește **contele T. Batthyányi**. Spune, că lupta pentru votul universal s'a început mai intensiv în Ungaria înainte de aceasta cu 5—6 ani, când s'a promis înfăptuirea acestei legi de către locul cel mai înalt, din partea Coroanei.

Deci azi se cere numai, ca promisiunea aceasta să se facă trup.

Partidul muncii a și luat în programul ei înfăptuirea acestei legi, dar se ferește de ea. Contele Tisza, cel mai exponent membru al acestui partid, a dat expresiune dorinței în Casa magnaților, ca votul universal să nu ajungă niciodată în Casa magnaților. Insuș contele Khuen a declarat în parlament, că încă n'a sosit timpul pentru sufragiul universal. În fața acestora e datoriat tuturor partidelor, fără considerare la programul lor, ca să se alieze pentru eluptiona lui. Aduce ca exemplu pentru aceasta Prusia, unde s'a eluptionat prin înfrățirea mai multor partide. Acua de tradare, venită dela guvernamentali, este numai o apucătură și un semn al temerei, ce o au pentru votul universal, care va fi moartea lor.

Citește un proiect de rezoluție, în care adunarea poporală dela Arad cere legiferarea cât mai grabnică a votului univerval, egal, secret și după comune, care s'a promis în mesajul de tron de două ori. Să se trimită o adresă parlamentului și se întemeiază o filială a Ligei votului universal în Arad.

Vorbirea contelui a fost frenetic aplaudată. Al doilea orator a fost **luliu Justh**. Cu fața către statuia martirilor în cuvinte avântate arată, că duhul acelora plutește în mijlocul adunării, care este începutul luptei unite în contra reacțiunii. Face o reprivire istorică asupra luptei pentru votul universal și constată, că acesta a fost luat în program încă dela început.

Irányi și Mocsáry au prezintat în anii 1872, 74 și 1882 Camerei proiecte asupra sufragiului universal. În această luptă s'au înrolat și naționalitățile, cari încă au luptat totdeauna pentru acest vot și proiectul lui Irányi înaintat la 1882 l-au subscris între alții și deputații naționaliști în frunte cu *Mocsónyi*.

Cu date statistice arată, că prin votul universal nu se va nimici supremația maghiară, ci se va întări. Inteligența încă nu va perde frânele conducerii.

Votul universal va pune capăt domniei de clasă, frecărilor profesionale și naționaliste și va crea pace, înțelegere și iubire.

Verbește apoi dr. Ormos în numele partidului social-democrat.

Constată că este timpul suprem pentru această alianță. După zisa lui Napoleon, și D-zeu e pe partea oștirii mai mari, și luptătorii votului universal trebuie să se întrunească într'o tabără mare, dacă vreau să ajungă la învingere.

Ca toți oratorii socialiști și acesta s'a distins printr'o puternică vervă oratorică și a fost aplaudat.

Dr. Iászi Oskár vorbește în numele Ligei votului universal. Se ocupă din punct de vedere mai înalt cu problema votului universal și ajunge la concluzia, că prin el se vor pune temelii la o nouă viață în Ungaria, care va aduce mult dorita pace și pentru naționalități.

Mai vorbește *Baracs Marcel* și *Bakonyi Samu*, ambii foarte avântat.

Dupăce se trimite o telegramă bar. Bánffy prezidentul Ligei votului universal și se cetesc telegramele de felicitare sosite adunării și salutul deputațiunilor din provincie, la dorința publicului ia cuvântul și deputatul național român dr. St. C. Pop și între ovațiuni zice următoarele:

„Am luat cuvântul nu din ambiție deșartă, ci la insistența adunării.

Mă bucur nu numai eu, ci întreaga româ-nime (ovațiuni) că lamura partidului 48-ist — căci trebuie să spun, că partidul de sub conducerea lui I. Iusth e expresiunea adevărată a Maghiarilor cu sentimente independiste — desbrăcându-se de prejudeții, — s'a coborât la popor și s'a aliat cu muncitorii, cari seamănă, dar nu seceră, cari zidesc, dar ei înșiși n'au locuință.

Eu cred că acest moment e de importanță regnicolară. Căci dacă acel partid, care stă sub conducerea lui Iusth și Batthyányi a rupt cu trecutul, cu prejudețiile păcătoase și s'a coborât la masele poporului, atunci necondiționat trebuie să vină timpul acelei Ungarii fericite, pe care o dorim cu toții.

E superflu să accentuez, că întreaga Româ-nime e aderentă votului universal, egal, secret și după comune. Dela acest vot așteptăm prefacerea Ungariei, dela aceasta așteptăm, să dărâme întăriturile prejudețiilor vechi și minci-noase și crearea sălașului egalității și frățietății adevărate, pe cari le dorim cu atâta ardoare. Azi ați încheiat înfrățire de arme, social-democrații și independenții și speriez, că nu este departe timpul, când se vor asocia d-voastră toți aceia, cari doresc fericirea Ungariei. Mulțumesc adunării, că a primit cu satisfacție cuvintele mele.

Trăiască votul universal, egal, secret, și după comune.”

Cu aceasta s'a încheiat adunarea, care a ținut până după 6 ore.

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 2 Maiu.

Ședința se începe la orele 10^{1/4} a. m.

Președinte: *Berzeviczy Albert*.

După cetirea protocolului ședinței trecute se intră în ordinea de zi.

Se continuă discuția asupra bugetului ministerului de agricultură.

Verbește *Telegdy József* din partidul muncii. Polemisează cu cuvântarea d-lui Mihali și laudă zelul și priceperea ministrului de agricultură.

Legea pădurilor are lipsă de revizie, dar pentru executarea și observarea legii existente nu pot fi acuzați funcționarii silvanali. Propune să se introducă și la noi sistemul american de stro-pire, de care avem lipsă ca fără expusă la călduri mari Primele experimente să se introducă pe moșiile statului. Verbește despre păduri și afirmă, că nu este criză de carne. *Cine are bani, găsește și carne*. Lipsa însă provine de acolo, că muncitorii consumă carne în cantitate mare, deci să se mărească producțiunea de carne.

Aceasta se poate ajunge prin înmulțirea pășunilor.

Guvernul a greșit foarte, când a arat pășunile.

Primește bugetul.

Herczeg Sándor enumără desavantajele moșiilor legate. După dânsul aceste moșii sunt cauza emigrării. Verbește despre nedreptățile ce se comit la parcelări, cari încă promovează în mare măsură emigrările. Legea ar trebui să scutească pe proprietarii mici față de aventurierii parcelărilor.

Paul Latinovics ca unul ce s'a ocupat 35 ani cu economia, vede în buget sume prea mici pentru protejarea economiei. E de principiu, ca posesiunea mare să treacă în stăpânirea economilor mici. Dânsul, care a dat în arândă peste 1000 jughere economilor mici, a constatat, că aceștia lucră mai bine pământul. Le-a ridicat chiar arândă, pe care o plătesc foarte bucuos. Dacă proprietarii mari se vor fi convinși, că aceștia lucră mai bine pământul, ca arendașii mari, toți își vor da moșiile proprietarilor mici.

Baross János ține o cuvântare mai mare, în care descrie nesiguranța de drept la fideicomisuri. La finea cuvântării sale cere exmiterea unei comisuni, care să elaboreze un proiect despre reforma fideicomisurilor.

Litere — Arte — Științe

DE DESPĂRTIRE . . .

Frăgar bătrân ce-ai strejuit
Fereastra casei mele
In timp senin de fericiri
Ș'n ani de zile grele,

Atâtea tainice-amintiri
De umbra ta mă leagă,
In tânguital tău ascunzi
Povestea mea întreagă.

Tu ai văzut frumosul chip
Ce mi-a fost drag în lume,
Noroc pierdut . . . dlh care azi
Mi-a mai rămas un nume.

Cunoști și dorul meu ascuns
Și-adânca mea durere,
Mi le-ai cântat de atâtea-ori
Cu glas de mângâiere.

In nopți târzii de privegheri
Când mă 'nceau suspine,
Când te frângeai înduioșat
Alătura de mine . . .

Tovarăș bun și credincios
Din vremi întunecate,
Mă copleșesc păreri de rău
Căci soarta ne desparte.

Azi, oameni nemiloși pornesc
Viața să ți-o curme
Și stoluri de amintiri pe veci
Cu tine să-mi sugrume.

Tu vei cădea învins ușor
De lovituri păgâne
Și urmele-ți vor îngropa
Cu ziua cea de mâne.

In locul tău îmi vor clădi
Zidire mai bogată
Și nime 'n lume n'o mai ști
De-ai fost și tu vr-odată.

Dar sufletul meu va jeli
Pe urmele-ți tăcute,
In nopți pustii, când ar dori
Cântarea să-ți asculte . . .

Aurelia Pop.

O ILUZIE PIERDUTĂ

De Const. A. Giulescu

Mișu Rudeanu e cel mai fercheș băiat din tot orașul. Înalt și subțire, cu mustața răsucită în sgârlișai și cu cărare aleasă pe mijlocul capului, așa de mândru trece în amurgit de seară spre centrul orașului!

Nu vede o damă în trăsura să nu-i trimeată un zimbet. Nu întâlnește o croitoreasă pe stradă să nu-i arunce o privire galeșă, însoțită de un cuvânt dragălaș:

— Ce superbă creatură! Ce profil încântător! Ce figură melancolică!..

O!.. și are Mișu atâtea cuvinte frumoase în dicționarul pe care-l sporește zi cu zi, ori cu an..

Uite, par'că-l văd legănându-se ușor pe vârful picioarelor, cu pulpanele redingotei fluturând în vânt, cu colțul batistei scos într-adins din buzunar, și cu o floare de butonieră..

Ah! florile și femeile au fost singurile lui slăbiciuni, de care n'a prea avut parte! Unele l'au veștejit, altele l'au părăsit!.. Dar să-i vezi pantofii lăcuți de curând, cu șirete late prinse în funtă meșteșugit inodată. Dar ciorapii a jour și pantalonii răsfrânți de-asupra gleznei!.. Nu zău, Mișu Rudeanu e băiatul cel mai sclivisit din Mahalaua Tîrchileștilor.

Hei, să vezi și pe coana Tudora, cum îi aține calea în asfințitul de soare, și cum îl dojenește cu vocea dumneai peltică:

— Bre, bre, da frumos mai ești domnule

Mișu. Par'că-ai fi un trandafir. Ai zăpăcit fetele din mahală, frate.

Și după o pauză scurtă:

— Uite te mustăcioară frumoasă ai!.. Dar ochi, dar sprâncenile. Ptiu, bată-te-ar norocul. Tudzi să nu te deochi!..

Mișu zâmbește mulțumit. Și pe când scoate o batistă din buzunarul pantalonilor, ca să-și scuture ghețele de praful, Coana Tudora se apleacă peste grilajul grădinii și îi șoptește așa ca din surdina:

— A ba maică, de ce nu te însori? Iți prăpădești tinerețele așa singurel. Frumos ești, voinic ești, fetele te plac. Ce mai aștepti? Uite, să știi că mâne mă duc la fata băcanului s'o cer. E fată, draguță, și cu dichisuri. Ce zici?

— De, coana Tudora, du-te; dar să nu te refuze, umflatu ăla de Grec. Il știu eu: capră râioasă!..

Și ridicându-și pălăria cu două degete, pornește mai departe pierzându-se în zgomotul orașului..

*

Sunt orele șase și jumătate. Un amurg de toamnă se lasă deasupra capitalei. Apusul e în flăcări, și pe coperișele înalte ard în pară globuri roșietice.

Mișu Rudeanu stă răzimat la un colț de stradă și privește la trecătorii cari grăbesc spre casă. Cu o mână își ține bastonul, iar cu cealaltă își răsucește mustăcioara ascuțită. Stă la pândă ca painginul, care așteaptă să-i cadă 'n plasă o muscuță.

De cealaltă parte zărește trecând cu pas mărunt silueta unei doamne voalate. Trece repede drumul, și începe s'o urmărească pas cu pas.

La un colț de stradă îi taie calea. O privește gales în ochi, pătrunzător, fermecător, etc. Și cum se ridică luna deasupra unor plopi proiectați în zare îi aruncă vorbele:

— Ești mai frumoasă ca răsăritul cea de lună, doamnă. Ești negrăit de frumoasă!..

Doamna păru că nu bagă în seamă vorbele lui Mișu, căci trecu drumul. Dar nici el nu se dădu învins. Ii trimite mereu cuvinte mângâitoare, săgeți de-ale amorului, sub care deatâtea ori cad făpturile slabe!..

La o răspântie doamna se opri, și prinzându-l din creștet până în vârful pantalonilor, îi zise:

— Indrăzneț ești domnule. Dă-mi voie să-ți spun că nu am pomenit al doilea specimen. Se vede că vrei să mă cunoști. Iată: mă recomand Maria Seciureanu. Domnu?

Mișu neperzându-și cumpătul, se înclină puțin, întinse mâna micșorind ochii, și cu un zâmbet de mulțămire răspunse:

— Doamnă, sunt prea fericit de cunoștința d-voastră. Mă numesc Mișu Rudeanu șef de birou la lucrările noi.

O! și nu era bietul de el decât arhivar!

După un drum scurt, cu o introducere banală, ajunseră la poarta unei case dintr'o stradă întunecoasă. Sufletul lui Mișu era plin de speranțe. Inima îi tremura ca o coardă în vibrație, pe când furnicături arzătoare îi pătrundeau tot corpul.

La un moment, Doamna îi zise:

— Te rog, domnule, așteaptă-mă câteva clipe. Vin îndată.

Și dispăru în întunericul curții.

Mișu se plimba nerăbdător pe dinaintea porții cântând romanța:

Mai am un sigur dor
In liniștea sării
Să mă lăsați să mor
La marginea mării.

Pe colțul gurei îi flutura un zâmbet de mulțumire. Luna se ridicase sus, vărsând o ploaie de raze deasupra orașului. Era o noapte frumoasă de Septembrie.

De odată se auzi un foșnet de roche. Atunci și mai tare începu să bată inima lui Mișu. Se gândea: Peste câteva clipe voi fi fericit!..

Doamna se ivi în poartă, zâmbitoare și făcându-i un semn discret, îi dete o hârtie. Apoi dispăru, închizând poarta în urmă-i.

Mișu se repezi nebun la lumina felinarului, ca să citească cuvintele mântuitoare:

Tare-i fu mirarea însă, când din năuntru căzu un ban de zece, sub care erau scrise cuvintele: „Pentru osteneală”.

Măhnit, ridică banul de jos, și porni cu pas șovăitor dealungul stradei pustii. Din urmă par'că îl ajungea un hohot de râs. La cea din urmă tutungerie se opri, întră înăuntru și ceru o regală de zece bani. O aprinse, și dispăru în huetul orașului.

Ca fumul ce se mistuia în aerul răcoros, așa i-se mistuise lui Mișu încă o iluzie!..

INFORMAȚIUNI

Arad, 20 Aprilie v. 1911.

De-ale noastre.

Rugare. Rugăm pe toți abonații ziarului nostru, că la orice corespondență cu privire la administrație precum și din incidentul solvării abonamentului, în scrisoare sau pe cuponul mandatului postal să se indice totdeauna numărul de pe fâșia sub care primesc ziarul.

Invitare. P. T. domnii membri ai „Reuniunii de lectură română-sărbă” din Orșova prin aceasta se invită cu toată stima la *adunarea generală*, care se va ține la 1/14 Maiu a. c. la orele 3 p. m. în localul reuniunii cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării; 2. Raportul comitetului; 3. Raportul casarului; 4. Raportul bibliotecarului; 5. Darea absoluturului vechiului comitet și celorlalți funcționari; 6. Alegerea noului comitet și a celorlalți funcționari; 7. Esmierea celor doi membri pentru verificarea protocolului ședinței; 8. Eventuale propuneri.

Aviz. Aducem la cunoștința celor interesați, că societatea de lectură „Petru Maior” din Budapesta și-a schimbat localul din VIII. Măria-u., aflându-se acuma în IX. Răday-u. 34. V. 40. — Pentru societate: A. Mager, secretar.

Sfințirea unei biserici. Comuna bisericăscă gr. or. română din Ozora-Uzdin va serba sfințirea bisericii, care se va săvârși de către P. S. Sa d. episcop dr. E. Miron Cristea, Sâmbătă, 23 Aprilie (6 Mai) 1911, ziua sf. Gheorghe, hramul bisericii, după care va urma banchetul, ce se va da cu acest prilej, precum și concertul, ce-l va da seara „Reuniunea de cântări și muzică din Lugoj” sub dirigența măestrului I. Vidu.

Oaspeții doritori a lua parte au să se anunțe pentru încarturare la d. Alexandru F. Negruțiu, contabil, Ozora-Uzdin. Cei ce doresc a lua parte la banchet, au să se anunțe la d. Ilie Spărișu, contabil, Ozora-Uzdin. Bilete de concert se pot prenota și căpăta înainte la d. Nic. Fuciu, dirigent școlar, Ozora-Uzdin.

Prețul locurilor la concert este: Locul I de persoană 3 cor. Locul II de persoană 2 cor. și locul III (de stat) 1 cor. Copii solvesc jumătate. Venitul concertului se întrebunțează în beneficiul bisericii.

Iată programul concertului ce se va da de Reun. română de cântări și muzică din Lugoj, sub dirigența d-lui I. Vidu: 1. Spacovicu „Hora Dobrugeană” cor mixt. 2 a) I. Vidu „Arcașul”. b) I. Vidu „Ștefan Domn, coruri bărbătești. 3. Ioan Vidu „Peste deal” cor mixt cu solo de bariton. 4. G. Muzicescu: I-ul concert bisericesc (partea primă) cor mixt. 5. I. Vidu „Dragă și iar dragă” cor dublu. 6. I. Vidu „Grânele vara se coc” cor mixt. 7. I. Vidu „Negruța” cor mixt. 8. I. Vidu „Pui de lei” cor mixt.

Înștiințare. Fostele eleve, cari au terminat cl. a IV. sup. a școlaei române din Arad în anul 1906 sunt rugate a se prezenta la întrunirea colegială de 5 ani, ce va avea loc la 14 Mai st. n. a. c. în internatul român de fetițe din Arad.

Sedința festivă din Seminar. Tradiționala sedință festivă a ambelor secții dela „Societatea de lectură” anul acesta a fost de o solemnitate deosebită. Cele 9 puncte selecte, cu cari au distrat publicul numeros și ales, au fost toate de o frumuseță rară cu multe note originale.

Din străduințele tinerilor însufleșiți depuse pentru a ridica această sedință la un nivel cu adevărat artistic se întrezărește înțelegere multă pentru artă și un spirit nou, ce stăpânește sufletul involt dornic de progres, ce numai a ne bucura ne poate.

Sedința s'a deschis cu cântarea înălțătoare „Hristos a înviat” executată cu surprinzătoare precizie de corul institutului condus de profesorul T. Lugojan.

Al doilea punct a constat din rostirea a două poezioare prea frumoase „La Paști” de către Gh. Ardelean, ped. c. IV.: de Gh. Coșbuc și „Revedere” de Eminescu.

Deosebit de frumoasă a fost bucata subtilă și plină de farmec scrisă de d-na Maria Cioban și armonizată de măiestrul Iacob Mureșan: „Mi dor...”

Corul a fost bun, ca nici-odată, disciplinat și armonic, încât publicul a rămas adânc mișcat. Soliștii: E. Grădinaru și A. Silaghi dispunând ambii de voce sonoră și armonioasă au cântat cu mlădieri dulci.

Din poezia frumoasă, dacă nu putem reda partea muzicală artistică, facem loc cel puțin celei dintâi strofe a acestei impresii adevărat poetice:

„Mi dor pe mușchii moale sub brazi umbroși să șad
„Paianjenit în zare sătuțul să mi-l văd
„S'ascult doină de jale și cânt de ciocârlie,
„S'aud de clopot glasuri, când toacă în liturghie.
„S'atunci de pietate pătruns tot gândul meu,
„Să preamăresc în taină pe bunul Dumnezeu.”

S'a executat afară de aceasta: „Cu trupul”, cea mai frumoasă priceasă armonizată pentru cor bărbătesc de artistul nostru distins Gh. Dima; „Cântece populare” de mai mulți autori, toate alese cu gust, electrizând prin nota lor veselă întreg publicul ascultător.

Intre cântări s'a declamat de către N. Popa, teol. poezia „De demult” de O. Goga, iar A. Roman, ped. a predat o bucată hazlie de T. Speranță „Acru”. Punctul de încheiere a fost un „Marș” de I. Costescu, cântat cu putere și interpretare ireproșabilă de corul institutului.

Punctul 4, intenționat l-am lăsat la urmă. E dizertația frumoasă și temeinică a tânărului Ioan Neața, președ. sect. teologice a Societ. de lect. Tratează într'un limbaj curat și elegant „Conceptia credinței și a nădejzii în ajutorul Dzeesc în poezia noastră populară.”

Remarcă simțul artistic al tânărului nostru „modest în cultură, dar mare în inimă și inteligentă firească”. După o introducere apreciativă a poeziei noastre populare a trecut la analiza unor frânturi de poezie; oscilări profane a sufletului omenesc colorite cu bolduri de credință și nădejde creștinească. A arătat că între multe ei calități frumoase nu-i lipsită nici de fondul creștinesc și acesta îi întretăcut cu măiestrie artistică, cu simțul de brodată sufletească al tânărului nostru. A relevat rostul necreștinesc al blăstemului atât de abundent în poezia noastră populară, ilustrându-l cu câteva exemple spicuite.

Elevația sufletească asupra răzbunării pătimășe a ilustrat-o cu următoarea drăguță strigătură de joc.

Nu gândi bade-o că-ți vine
Ca să-ți bați tu joc de mine,
Că de-mi ajută D-zeu
Mai curând mi-oiu bate eu
De tin' și de lucrul tău.

A inzistat apoi asupra vrăjilor, farmecelor și descântecelor, proceduri cu credințe fără temei în economia D-zească; încheind cu nădejdea că preoțimea noastră de azi își va impune ea însăși de datorință pastorală privirea acestor credințe deșerte, cu atât mai vârtos, că o prfindă nu numai purificarea credinței creștinești, ci spiritul culturai înaintate.

Necrolog. Aflăm cu regret pierderea fețiței *Zina Letiția Pelle*, în urma unui morb repentin, în anul al 8-lea al etăței, la 18 Aprilie, 1 Maiu n., seara la 11 ore. Rămășițele pământești ale scumpei și nevinovatei defuncte se vor așeza spre veșnică odihnă la 20 Aprilie v. 3 Maiu n. a. c. la Miniș.

Transmitem adânc întristaților părinți condolențele noastre.

Petrecheri.

Meseriașii români din Teiuș vă invită cu toată onoarea la producțiunea teatrală împreună cu dans, ce se va aranja Sâmbătă la 6 Maiu (sf. Gheorghe) st. n. 1911 în sala hotelului „Leul”, sub conducerea d-lui Valeriu Băciu, contabil. Prețul de intrare de persoană loc I. 2 cor., loc II. 1.40 cor., stat 1 cor. Inceputul la 1/8 ore seara. Venitul curat este destinat pentru construirea unei bine. Solvirile marini-moase se vor cvita pe cale ziaristică. Bilete de intrare se pot cumpăra în prăvălia d-lor „Frații Popa” și seara la cassă.

Iată programul acestei producțiuni: „Lipipitoarele satelor”, dramă în acte și 2 tablouri de V. Alexandri, jucată de persoanele: d. Mihael Simonetti, d. Dumitru Bârsan, d. Ioan Albu, d. Ioan Pop, d-na Marina Bârsan, d. Grigoriu Bălan, d. Axentea Milea, d. Alexandru Banches, d-na Letiția Simonetti, d. Axente Albu, d. Grigoriu Milea, d. Grigoriu Crișan.

Concert și teatru în Bandul-de-Câmpie. „Reuniunea femeilor române” invită la concertul urmat de teatru și dans, ce-l va aranja, cu concursul corului bis. gr.-cat. din loc, *Sâmbătă, în 6 Maiu n.* (sf. Gheorghe) a. c. în localul școlai de stat de aici. Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat este destinat pentru înfrumusețarea biserică gr.-cat. din loc.

Programul: „Marșul cântăreților” de C. G. Porumbescu, cântat de corul bisericesc gr.-cat. „Rugămintea din urmă” de Gh. Coșbuc, predată de * * * „Ruijă de pe răzor...” cântată de corul bisericesc gr.-cat. „Dușmancele” de Gh. Coșbuc, predată de * * * „Ruga dela Chiseteu”, comedie populară într'un act de Iosif Vulcan. În pauză se vor juca „Călușerul” și „Bătuta”.

Din patrie.

Răsplata credinței. Câte un caz răzlet, câte o manifestație spontană a sentimentelor cu adevărat umane, ne lasă în suflet o schintee de nădejde a duhului ce va stăpâni, poate chiar în viitorul apropiat societatea ipertrofiată de prejudeții păcătoase. Rar, când ni-se dă ocaziunea să vedem câte un fapt de recunoștință a muncii cinstite, întrevădem din zarea îndepărtată deslușindu-se tot mai pronunțat spiritul adevăratei democrații.

Un fior de bucurie ne cuprinde când cetim de o spontană expresiune a recunoștinței muncitorului credincios și cinstit, de către proprietarul Bela Nagy, din Crasna, față de bătrânul său servitor, care i-a servit cu credință desăvârșită treizeci și cinci de ani. Iată ce scriu ziarele:

În Crasna a avut loc zilele trecute o sărbătoare înălțătoare începută în biserică, continuată apoi la casa comunală. Sărbătoritul a fost bătrânul servitor Francisc Radics, care 35 ani de lungul a slujit cu cinste și credință nefățărâtă pe proprietarul Bela K. Nagy. Protoretorele cercului Crasna Gheorghe Santa și secretarul societății agronomice l-au relevat pe muncitorul îmbătrânit în omenie, model pentru generația tânără, în fața comunei întregi, ce aplauda cu căldură pe veteranul Radics.

Îndușetor a fost momentul solemn, când i-s'a dat diploma de distincție și premiul ministrului de agricultură Serényi, ca semn de recunoștință a muncii devotate și cinstite. Serbarea s'a încheiat cu cuvântul proprietarului, care rostise sinceră mulțumită pentru devotamentul și credința, cu care-i servise atâția ani, oferindu-i

pe când va obosi întreaga plată ce o ia azi, ca penziune binemeritată.

Auditorul mare s'a depărtat întărit în sufletul său, văzând cum se prețuște munca și devotamentul.

Dela frați

Dela Ateneu. D. I. Livescu, societar al teatrului Național din București și profesor la Conservator, a vorbit Duminecă seara la Ateneu, despre teatrul modern.

Care este scopul teatrului? se întreabă conferențiarul. Este acela de a instrui, de a moraliza, sau este de a face artă pentru artă? Scopul său, al teatrului modern mai ales, este de a zugrăvi societatea. Aceasta văzându-și chipul pe scenă, are o dovadă mai mult de existența ei.

Conferențiarul arată apoi ce condițiuni trebuie se îndeplinească o piesă bună, — tragedie, dramă, melodramă, comedie, etc.: ea trebuie să aibă „mișcare”. O mișcare plină de adevăr: o piesă în care personagiile să fie oameni ca aceea pe cari îi întâlnim în viața reală. Pentru aceasta, și autorul și actorul trebuie să fie adânc cunoscători ai sufletului omenesc. Care este semnul că o piesă este bună? Să placă, după cum spunea Molière.

Vorbește apoi despre teatrul la Greci. Se oprește asupra teatrului francez din secolul al VII-lea și stăruie asupra întemeietorului și veșnic inspiratorului teatrului modern, asupra lui Shachakespeare, marele colorist al pasiunilor omenesti.

Constată că romantismul în teatru, afară de mici excepții, nu a avut succes, și astăzi pare chiar ridicol, în fața naturalismului care câștigă mereu teren.

La noi teatrul cu Alexandri și Hajdău a luat un avânt puternic. În deosebi acel al lui Alexandri a avut un caracter național, necesar împrejurărilor sociale în cari se află țara noastră. Dar noi nu l-am încurajat destul, nici publicul, nici Statul.

Conferențiarul termină constatând că evoluția teatrului a fost determinată de evoluția socială, pe care, la rândul lui, a oglindit-o.

Din străinătate.

Sciziunea partidului tânăr turc. Grupul tânăr turc din Cameră a decis să amâne alegerea biroului partidului pentru 12 Mai, când expiră mandatul actualului birou.

Discuțiunea a fost calmă.

Ministrul de interne a cetit o scrisoare a președintelui comitetului balcanic către Talaat, în care spune, că sciziunea din partid a făcut o rea impresiune în opiniunea publică engleză.

Căpitanul Habib, disident, a mărturisit, că însuș colonelul Sadik a recunoscut, că mișcarea trebuie atribuită influențelor străine.

S'a decis a se lăsa congresului comitetului să decidă asupra modificărilor programului partidului.

Albanezul Gani a cetit un apel al comitetului central albanez, prin care reproșează junilor turci, că nu-și țin făgăduelile date Albanezilor.

În cursul desbaterilor, șeful disidenților Meșdi, cere o declarațiune francă, dacă toate reclamațiunile disidenților au fost adoptate, ceea ce se confirmă de către întreg partidul. Meșdi a anunțat, că are de gând să ia parte la congresul comitetului.

Cercurile june turce asigură, că divergențe au izbucnit între ministrul de război și ceilalți miniștri, din cauza depărtării colonelului Sadik. Cei mai mulți dintre miniștri ar fi oferit marelui vizir demisiunea lor, în caz că Sadik nu va fi retrimis la Salonic.

Se zvonește, că marele vizir a și pregătit o scrisoare de demisiune motivată.

Moștenitorul german în Rusia. Moștenitorul de tron german a fost invitat de Țarul Nicolae, ca după călătoria sa din Orient, să vină în Rusia. Pentru călătoria lui prin Siberia s'au făcut la timpul său mari pregătiri. Acum moștenitorul va folosi prilejul zilei nașterii Țarului Nicolae, care va fi la 19 Maiu, și va merge în Rusia, dimpreună cu soția lui, ca să mulțumească pentru atențiunea arătată față de el. El va petrece vr'o 5 zile în Petersburg. Călătoriei i-se dă o mare importanță politică.

O declarație a regelui Petru asupra contra-mandării vizitei la Budapesta. Regele Petru, primind în audiență pe corespondenții ziarelor străine, le-a declarat că el cel dinlău regretă că starea sănătății venerabilului suveran al puternicului imperiu vecin a impus contra-mandarea vizitei ce urma să facă la Budapesta.

Regele a adăugat, că pune un preț foarte mare pe prietenia împăratului Francisc Iosif, care, de altfel, nu i-o precupește. O dovadă mai mult a acestei amicitii sincere vede în cuvintele împăratului, că speră să poată primi vizita la toamnă.

Cât despre agitația din Serbia, despre care s'a vorbit în timpul din urmă — a încheiat regele Petru — e un simplu foc de paie, încins și alimentat de câțiva tineri svăpăiași. Opinia publică, poporul sârb dorește din inimă menținerea unor relațiuni corecte și cordiale cu puternica monarhie vecină.

Revoluția din Maroc. Trupele franceze trimise pentru ocuparea orașului Fez, au înaintat deja foarte mult și ocuparea va urma nu peste mult. Ziarul „Humanité” se ocupă la loc de frunte într'un articol scris de Jaurès cu această expediție. Jaurès susține, că Franța a fost sedusă în această acțiune, pentru că Fezul n'a fost încă în primejdie.

Situația e normală și nici generalul Bremeon n'a fost în criză, căci are proviant pentru mai multe săptămâni. Prin aceasta Franța și-a făcut numai dușmani.

Un tren cu 250 călători, distrus de flacări. Un tren special cu 250 institutori, cari mergeau la Washington, să viziteze pe președintele Taft, a deraiat lângă Easton, a luat foc și a ars pe deantregul.

Jumătate din numărul călătorilor au fost răniți, trei persoane lipsesc.

Vizita prințului Rolland Bonaparte la Sofia. La prânzul, care a avut loc la Curte în onoarea principelui Rolland Bonaparte, au asistat și miniștrii streini, precum și alte persoane.

Inundațiunile din Argentina Apele s'au retras. Situația la Buenos-Aires iarăși e normală.

Delapidările dela ministerul de externe francez. Hamon a mărturisit delapidările ce i-se pun în sarcină, însă a declarat, că a fost o victimă a mediului, deoarece nu a făcut decât să urmeze rătăcirile regretabile cari existau înainte de el la ministerul de externe, dintre cari a citat unele cazuri.

ULTIME ȘTIRI

Moartea episcopului Gherlei. La ora 11 seara ni s'a anunțat telegrafic, încetarea din viață a fericitului episcop Ioan Candra dr. Szabo. Defunctul a trăit 75 ani. Inmormântarea se va săvârși Vineri, 5 Maiu n. ora 10 dimineața.

Iată telegrama: „Dieceza Gherlei e văduvită, azi în miez de noapte ne-a ajuns tristă veste despre decedarea păstorului bun, a fericitului Episcop Ioan Candra dr. Szabó.”

Alumnii Seminariilor.

Spectatorii și artiștii unui teatru arestați în timpul reprezentației. Din Varșovia se anunță: Din Berdicew, guvernământul Kiew, se anunță, că poliția a năvălit în sala teatrului, în timpul reprezentației, declarând arestați pe artiști și spectatori.

Cu toții, în număr de 580, au fost duși sub o puternică escortă la jandarmerie, unde după ce li-s'a luat un interogator sumar, li-s'a încheiat proces verbal de dare în judecată pentru agitație contra siguranței statului.

Aceasta, pentru că se jucase o dramă cu subiect național polonez.

Descoperirea unui complot revoluționar în Rusia. În Kronstadt s'a descoperit o societate socialistă revoluționară, care făcea propagandă revoluționară în armată. A fost arestat organizatorul principal. La perchezitiile ce s'a făcut s'a confiscat documente importante.

Au mai fost arestate 18 persoane, între cari mai mulți marinari. Toți conjurații au fost internați în închisoarea militară din Petersburg. În legătură cu afacerea militară din Kronstadt s'a făcut perchezitiile la Liga esperantistă din Petersburg. Au fost arestați doi domni și două doamne.

20,000 Chinezi infomețați pustiesc o provincie. 20,000 indigeni, din provincia chineză Si-Ciuen-Ciuli — bătută de foamete — s'au răscolat și, formați în cele înarmate cutreeră întreg ținutul, devastând și prădând locuințele, prăvăliile și edificiile publice.

În mai multe părți au dat foc închisorilor, liberând pe deținuți — cari s'au unit cu ei.

Pe alocurea intervenind armata, s'au produs ciocniri sângeroase cu un mare număr de morți și răniți.

Mișcarea de boicotare a Grecilor din Turcia. Acțiunea comitetului de boicot din Smirna începe a se întinde și la supușii streini. Astfel comitetul a invitat pe d. Zniifray, directorul societății de tramvaie și al societății cheurilor, proprietarul companiei de navigațiune Phoceană sub pavilion belgian, de a depărta din serviciul societăților ce el dirijază pe angajații greci.

Comitetul a interzis unui supus italian de a întrebuința șepuri cumpărate dela un Grec. În urma intervențiunii ambasadei italiene, această interdicțiune a fost revocată.

Boicotatorii au fost sfărâmat niște statuete de teracotă expediate la Atena unui supus german: consulul Germaniei a calificat acest act de furt și a cerut despăgubiri.

Se comunică din Kerasunda, că hamalii din port au refuzat a transporta butoaiele cu coniac de proveniență greacă, expediate unui supus rus. Intervenind consulul rus, cumpărătorul, însoțit de un cavas rus, a încercat să scoată butoaiele din vamă; însă hamalii în fața comisariului de poliție, au sfărâmat butoaiele. Consulul rus a protestat.

Cartea lui Kristóffy. Când în țara întreagă opinia publică a fost surprinsă de alianța partidului Justh cu social-democrații, a apărut și cartea lui Kristóffy, în care dă în mâna publicului cuvântările sale ținute în chestia aceasta și cu date statistice dovedește, că cele două argumente aduse de contrarii acestuia, sunt nebazate. Aceste argumente au fost și sunt și azi, că locuitorii Ungariei sunt încă nematuri pentru drepturi politice așa largi, ca votul universal și al doilea, că printrânsul s'ar primejdiu supremația maghiară.

În carte se dovedește, că actualul sistem electoral din Ungaria este deadreptul barbar, care se bazează pe puterea brutală.

Prin datele statistice dovedește, că dacă se va introduce votul universal așa cum l-a contemplat el, adecă condiționat de cunoștința cetitului și scrisului, numărul alegătorilor maghiari va crește cu 4-8% față de naționalități.

Prefața e scrisă de Méray Horváth Károly, care la timpul său a mijlocit ajungerea coaliției la guvern.

Ovreei din Rusia. De curând s'a adus o ordinațiune nouă în Rusia, care lovește adânc în drepturile Ovreeilor. Ordinațiunea se referă la primirea acestora în școale.

Încă dela 1886 există în Rusia lege, că Ovreei pot cerceta școlile în număr restrâns, care este hotărât în procente. Acest procent varia după ținut.

Minimul este 3, iar maximul 10. Mai mic este în acele ținuturi, unde numărul locuitorilor este mai mic, iar mai mare acolo, unde ei se află în majoritate relativă sau absolută.

Procentul se referă la numărul școlărilor, cari frecventează școala. Aceeaș măsură s'a aplicat și la Universitate.

Ovreei până acum însă au putut totuș să facă clasele școalelor medii pe cale privată, unde nu era aplicată această lege putând în felul acesta să-și facă studiile mai înalte în străinătate.

Printr'o ordinațiune mai nouă însă, legea aceasta se va aplica și față de privațiști. Deoarece creștinii studiază în număr de tot redus pe cale privată, având ca școlari ordinari toate posibilitățile, Ovreei sunt aici aproape cu desăvârșire excluși dela studiul școalelor medii, închizându-li-se totodată și străinătatea pentru studiul superior.

Socialiștii vor interpela în Dumă din cauza acestei ordinațiuni, care este și tirană și ilegală după constituția mai nouă a Rusiei. Interpelați însă — date fiind împrejurările din Rusia, nu va avea mult rezultat.

Un ucigaș care se predă singur justiției. Un lucrător, din Reichenau cu numele de Schrekel, s'a prezentat poliției, declarând, că el e acela care, acum două săptămâni a omorât, spre a o jefui, pe văduva bogată Weber. Tot odată a predat șefului poliției un portofel și mai multe din bijuteriile aparținând victimei.

Marele premiu al curselor din Roma. Pe hipodromul Parili, în fața unui public numărös, pe o vreme foarte frumoasă, a avut loc cursa pentru premiul Amnium, de 100.000 franci. Au luat parte 9 cai. Au sosit: 1. Bandajos, al d-lui M. Lazard, francez; 2. Guido Reni, din Tesio.

Complotul monarhist din Lisabon. Arreta Aveiro și alte persoane, între cari Autome Demello, — fratele contelui Agueda, partizan al vechiului regim și care a fugit, — sunt inculpați ca uneltitori ai conspirațiunii în contra Republicei. Diferitele documente compromițătoare au fost confiscate la domiciliul contelui.

Tuturor, cari prin onorifica lor asistare neuitate, și cari din depărtare au binevoit a lua parte la durerea noastră, călduroase mulțămite din inimă recunoscătoare le exprimăm.

Familia Popoviciu.

Șiclaș-Chișineu-Sântana-Șiria.

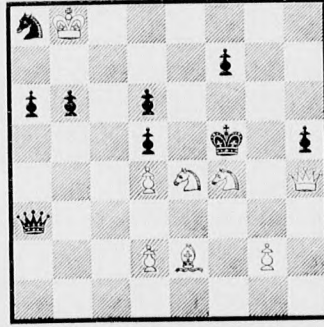
Rubrica de șach

Conducător: Gheorghe Marco.

Vom publica în nrul proximo soluția problemelor 1-3, și numele persoanelor care au trimis deslegări corecte. Acum lăsăm să urmeze alte două probleme interesante. Una de G. Heathcote, premiată în turnirul Healey 1911 cu premiul prim; este prețioasă prin frumuseța combinațiunii de începere și prin bogăția variantelor. Cealaltă, de C. A. L. Bull, premiată cu acelaș prilej în locul al doilea. Apoi, minunata partie spaniolă, jucată grandios la Ostende 1907 între maestrul englez Shoosmith și Wienezul Schosberger.

Problema 4.

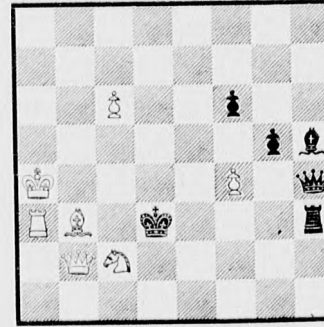
De G. Heathcote.

Mat în trei trăsături.

Problema 5.

De C. A. L. Bull.

Mat în trei trăsături.

Partia II (Spaniolă)*)

Alb	Negru
1. e 2 — e 4	e 7 — e 5
2. Cg 1 — f 3	C b 8 — c 6
3. F f 1 — b 5	a 7 — a 6
4. F b 5 — a 4	C g 8 — f 6

*) Vezi revista „Wiener Schachzeitung, Organ der internationalen Schachmeister-Vereinigung, Redigiert u. herausgegeben von G. Marco.“ X., Viena 1907.

5. O — O F f 8 — e 7
6. d 2 — d 4 e 5 × d 4
7. e 4 — e 5 C f 6 — d 5
Bine era C f 6 — e 4

8. C f 3 × d 4
Foarte bine Negru nu poate lua pion. e 5
din cauza mișcării C d 4 — f 5.

8. . . . . C c 6 × d 4
9. D d 1 × d 4 C d 5 — b 6
10. F a 4 — b 3 O — O
11. c 2 — c 3 d 7 — d 3
12. F b 3 — c 2 f 7 — f 5!

Atacul pregătit de alb este slăbit prin mișcarea aceasta.

13. f 2 — f 4 F c 8 — e 6
14. D d 4 — d 3 C b 6 — d 7
15. F c 1 — e 3 C d 7 — c 5
16. F e 3 × c 5 F e 7 × c 5 +
17. R g 1 — h 1 F c 5 — e 7
18. C b 1 — d 2 c 7 — c 5
19. T a 1 — d 1 D d 8 — c 7
20. C d 2 — f 3 T a 8 — d 8
21. g 2 — g 4 g 7 — g 6

Mișcarea n'a fost prea delipsă; f 5 este destul de acoperit.

22. g 4 — g 5 D c 7 — c 6
23. h 2 — h 4 b 7 — b 5
24. b 2 — b 3 a 6 — a 5
25. R h 1 — h 2 b 5 — b 4
26. R h 2 — g 3 R g 8 — f 7

Alb are lipsă de linia h pentru turnuri; numai atacul la aripa regelui îi poate aduce învingere; la aripa reginei alb este în desavantaj.

27. c 3 × b 4 a 5 × b 4
28. D d 3 — e 2 T d 8 — a 8
29. F c 2 — b 1 T f 8 — g 8
30. h 4 — h 5 F e 7 — f 8?
31. T f 1 — h 1 R f 7 — e 7
32. T d 1 — c 1 D c 6 — b 6
33. h 5 × g 6 h 7 × g 6
34. T h 1 — h 9 + R e 7 — e 8?

Mai bine era T g 8 — g 7 și apoi eventual F e 6 — g 8

35. F b 1 — d 3 T a 8 — a 5
Negru voește să fie apărat și să atace, dă însă prilej la o manevră genială pentru alb; bine era: T a 8 — b 8.

36. C f 3 — d 4
Mișcarea aceasta corectă este foarte frumoasă.

36. . . . . F f 8 — e 7
Negru este perdut.
37. F d 3 — b 5 + F e 6 — d 7
Un sfârșit frumos ar fi permis mișcarea 37
R e 8 — f 8
38. F b 5 × d 7 + R e 8 × d 7
39. e 5 — e 6 + R d 7 — d 8
40. D e 2 — e 5

Amenință T h 7 × e 7 și D e 5 × d 5 +
40. . . . . D b 6 — b 7
41. T h 7 × e 7! Negru se dă învins.
Sfârșitul este de toată frumuseța:

41. . . . . R d 8 × e 7
42. T c 1 — h 1! R e 7 — d 8
43. T h 1 — h 7!! D b 7 × h 7
44. D e 5 — b 8 + R d 8 — e 7
45. D b 8 — c 7 + R e 7 — e 8
46. D c 7 — c 8 + R e 8 — e 7
47. D c 8 — d 7 + R e 7 — f 8
48. D d 7 — d 8 + R f 8 — g 7
49. D d 8 — f 6.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Prof. St. Pop, București. Suma de 40 cor. primită în 30 Ianuarie a. c. am trecut-o în favo- rul contului d-voastră.

Rugare. Rugăm pe toți abonații ziarului nostru, ca la orice corespondență cu privire la administrație precum și din prilejul solvirii abonamentului, în scrisoare sau pe cuponul mandatu- lui postal să se indice totdeauna numărul de pe fâșia sub care primesc ziarul.

Redactor responsabil: Atanasie Halmăgian.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, **vinderea și cumpărarea de moșii și arcelarea lor o mijloc ște mai avantajos:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Árpád-tér N. 5.

☎☎☎ Telefon Nr. 671. ☎☎☎

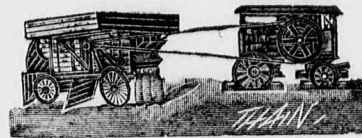
Dr. Brutus Macaveiu

med. univ.

specialist în morburile femeiești, asistent la clinica de femei „Crucea albă” din Timișoara, își ține ordinațiile în Timișoara-Fabric, piața Kossuth Nr. 2.

Numărul telefon 11-68.

DACĂ DOMNIATA
dorești să-ți cumperi un aparat montat cu motor bun perfect și de o productivitate deosebită

cu prețuri favorabile, sub condițiuni avantajoase, având garanție deplină, — adresează-te cu o scrisoare către

SZÜCS ÖDÖN

BUDAPEST, VI., Nagymező-utca 66.

Intreprindere comercială de mașini industriale și economice, și firma va trimite preț-curent și eliminare de spese — gratis.

În cancelaria advocațională a subsemnatului află momentan aplicare

un candidat de avocat

cu praxă,

pe lângă condițiuni favorabile.

Ladislau Man, avocat

Vișău-de-sus (Felső-visó).

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de orologie și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. Telefon 438.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

M A R Y.

— Roman de Björnsterne Björnson —

Traducere liberă de dr. Horia Petra-Petrescu

(26) — Urmare —

— „Dar atunci nu mai avem să așteptăm de loc.”

— „Vrei să zici, că ne putem lua?”

— „Da”. Și ea pași repede mai departe.

— „O nu, dragă Mary, acțiunile n'aduc în timpul de față mai nimica.”

— „Ei, ce să ne batem noi capul cu asta! Îndrăznim, ne luăm, Ioergen.”

Era plină de sănătate Mary și plină de curaj.

— „Fără de consimțământul unchiului?”, întrebă el cu glas de jumătate.

— „Crezi, că are să te desmoștenească?”

Nu voia Ioergen ca cuvintele lui să-i fie un răspuns, ci zise cu greutate:

— „De ai știi, Mary, câte a trebuit să sufer delă unchiu! Din ziua, în care m'a luat la dansul. Cum m'a chinuit! Cum a umblat mereu în urma mea! Mă consideră până în ziua de astăzi ca pe un băiat de școală rău crescut. Totdeauna și-a vărsat veninul asupra mea.”

În fața lui zăcea un amestec de nefericire și de amărăciune, încât Mary strigă, fără de voie:

— „Bietul de tine! — Abia acum încep să pricep eu una și alta.”

Se duseră mai departe. Se gândeau, că a trebuit să-și esopereze puțința de a se stăpâni greu de tot; că acolo a învățat să se și prefacă. Mary a fost silită să-i admire perseveranța. Câte a dus el în îndeplinire! Chiar numai talentul lui muzical. Desigur că muzica i-a fost spre mângâiere. Acum pricepea ea curtușia lui neobici- nită. Acum pricepea și sentimentalismul lui. În- țelega și cauza pentru ce a ajuns atât de sever și de pedant și de aspru față de subal- ternii săi.

Și vedea ea lămurit, că și ei îi revine o parte din vina, că i-a mers lui Ioergen, atât de rău. Iubirea lui îndelungată, tăcută, i-a sporit sarcina, care o purta, căci ea nu i-a dat nici o vorbă, care să-l fi îndemnat; dimpotrivă... Ce mare minune, dacă a ajuns în sfârșit într'un grad de nebunie?!

— „Bietul de tine”, zise ea măcar odată și-i apuca mâna. Prima probă de dragostea, de care îl făcea părtaş. A trebuit însă să-și retragă mâna în curând, ca să-și ridice haina, căci în finutul, prin care treceau sufla un vânt aspru și tocmai sub dâșii aluneca o luntre cu vântrele. De pe luntre îi salutau oamenii și ei salutară înapoi. O zi atât de proaspătă, un fiord atât de albastru și peste tot stegulețe roșii!

Când au dat în sânul de mare, îl în- trebă ea:

— „Crezi că ne va desmoșteni, dacă ne căsătorim?”

— „Da cu ce să ne luăm, dragă?”

— „O să vindem hârtiile alea proaste”, zise ea curajoasă.

— „Da, dacă facem o nebunie ca asta și vindem hârtiile acum, când au un preț atât de scăzut — o să ne desmoștenească de sigur.”

Ea nu voia să se lase de ideia ei.

— „Dar pădurile?”

— „Alea au să mai aștepte ani de zile”. Ioergen asta! Cum știa da la toate răspuns! Cum a cumpenit el toate!

Acum se aflau pe drumul de lângă țarm care duce, peste limba de pământ, la Krogskogen. Aici se afla un câne finlandez bătrân, minunat, cu care legase prietenie Mary. Lătra el, nici vorbă, de te apropiai de el, poate că nu mai vedea bine, de îndafă ce mirosea însă prieti- ni buni, începea să dea din coadă. Astăzi era furios.

— „Doamne”, strigă Mary, „e cânele su- părat pe tine?”

Ioergen nu-i răspunse, ci se aplecă după o pietricică. Când văzu cănele asta, alergă cu coada între picioare până după un morman de rămure- le, care se afla pe acolo. De acolo începu con- certul din nou.

— „Lasă-l în pace!” zise Mary. Vedea că Ioergen măsoară linia de aruncare.

— „Imi face haz să văd, dacă se retrage acolo unde țintesc eu”, zise Ioergen. Atunci îl lovește cu piatra tocmai în spate.”

În acelaș moment făcu o mișcare, ca și când ar vrea să arunce. Cânele fugi, el aruncă piatra repede și izbi animalul tocmai unde plă- nuise. Chelălăia.

Societatea acționară „BISTRITIANA“ institut de credit și economii în Bistrița.

Concurs.

Publicăm concurs pentru un post de **dirigent** la filiala noastră din **Teaca** (Teke, Kolozsmegye), cu salar anual de 2000 cor. și 20% bani de cvartir, apoi pentru un post de **practicant** cu salar anual de 1200 cor.

Reflectanții au să documenteze, că au absolvat cu maturitate o școală comercială superioară; că posedă limba română, maghiară și germană în vorbire și scriere; reflectantul la postul de dirigent, trebuie să aibă praxă îndestulătoare pentru a conduce de sine stătător și cu succes agendele și contabilitatea filialei.

Funcționarii aleși au să-și ocupe posturile îndată după alegere.

Recursurile se vor înainta până în **1 Maiu a. c. n.** la direcțiunea subscrisă.

Bistrița (Beszterceze), în 15 April 1911.

Direcțiunea

institutului de credit și economii „BISTRITIANA“.

Ioan Gabor

meșter-tiglar și acoperitor cu lezepezi de metal eternit.
str. **Demeter 122.**

Primește toate lucrările aparținătoare acestei branșe și le execută punctual, pe lângă cele mai moderate prețuri.

Servește bucuros cu planuri și preliminară de spese.

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos (Casa proprie.)

Primește orice comandă de specialitate, d. e.: părți trebuincioase la edificii, garduri de fier și gratii de morminte. Cuptoare, modelul cel mai nou de cea mai frumoasă și cea mai bună execuție. Cumpene, greutate și mașini economice. — Stropitoare de vie se capătă și se reparază cu pricepere. Cu plăcere dau planuri și proiect de spese.

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos (Casa proprie.)

Inainte de a cumpăra

pe sama

copiilor și a D-voastră **ghete** ori **alți articli de modă** trebuincioși, negreșit vizitează pravalia de modă bărbătească a lui

Iványi Menyhért

în strada **Föraray.**

Deoarece ghetă bune și ieftine numai acolo Vă puteți procura.

Dr. Vadász Ármánd

și-a mutat cu prima Maiu cancelaria adv. în str. **Erzsébet-Körút nr. 33,** în casa proprie. (Vis-à-vis cu Tribunalul rege-sc.

Se caută un candidat

pentru cancelaria subscrisului. Reflectanții să se adreseze direct comunicând condițiile. Hátseg, 1911.

Dr. Gavril Suciu
advocat.

Caut un candidat de avocat cu pracsă

pe lângă condițiuni favorabile

Dr. Alex. Morariu
advocat **Caransebeș,** strada Traian-Vodă 25.

Trag binevoitoarea atențiune a on. public asupra institutului meu de

spălat și călcat

bine aranjat, în care primesc tot felul de **curățire.**

Cu stimă:
SZABÓ BÁLINTNÉ, Arad
str. Deák Ferencz Nr. 7.

Înștiințare.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, că eu **1 Maiu** începând, mi-am mutat

cancelaria mea de arhitect

în strada Kápolna Nr. 6—6/a în casa proprie.

Primește orice întreprinderi de edificare, pe cari le execut conform cerințelor moderne. Mă rog de sprijinul on. public și în viitor.

Cu stimă

Fábián József

arhitect-zidar.

— „Vezi“, zise Ioergen triumfător. „Nu sunt mulți, cari să nimerească așa de bine — asta poți să mi-o crezi!“

— „Poți să și împuști bine?“

— „Ba bine că nu. În general, Mary, tot cu ceceae mă ocup eu — nu e tocmai mult, nu-i vorbă — da chiar puținul, care-l îndeplinesc, e temeinic.“

Asta trebuia să o conceadă și ea. Urletul de durere a cănelui o adevări de-asemena.

Pe drumul spre casă zise el:

— „Ce crezi, să spunem ceva tatălui tău sau doamnei Dawes de cele întâmplare?“

— „Ce-am pățit la unchiul Klaus? — Da.“

— „Cred, că i-ar întrista numai. N'am putea spune mai bine, că unchiul Klaus ne-a dat sfatul să așteptăm până la vară?“ Ea stete pe loc. Asta era împotriva firei ei. Dar Ioergen urmă: „Cunosc pe unchiul Klaus mai bine decât îl cunoști tu. O să-i pară rău în curând și o să vină el singur cu altă propunere, cam așa, cum ți-am spus-o eu: ne va ruga să așteptăm până la primăvară.“

Mary știa de mult că Ioergen se pricepe să dea răspuns la toate; de aceea concesse, că se pricepe el mai bine la lucruri de acestea. Nu era învățată însă pe căi lăaturalnice.

— „Lasă numai pe mine“, zise el, „vreau să-i scutesc pe bătrâni de desiluzii.“

— „Da ce am să zic eu?“ întrebă Mary.

— „Să spui adevărul: că unchiul Klaus s'a bucurat mult de logodna noastră, dar că este de părere că timpurile sunt foarte rele acum, și că ar fi bine să mai așteptăm. Așa și este.“

La asta se învoi Mary. Mai cu seamă fiindcă găsea atâta delicatețea la Ioergen, fiindcă vrea să menajeze pe cei doi bătrâni. În schimb îi mulțumi ea cu toată sinceritatea și îi strânse mâna odată. A ținut mâna într'alui până ce au ajuns pe trepte, ba și mai departe, până sus.

— „Asta-i un găj pentru o sărutare în anticameră“, își gândi el. „O să-mi iau zece pentru una.“

Deschise ușa și lăsă pe Mary să meargă înainte.

— „Îți mulțumesc pentru dragălașa plimbare, Ioergen, zise ea și trecu pe lângă dânsul, dând veselă din cap — apoi sări pe trepte în sus. O auzi cum intră în odaia ei.“

Oricât de precaut și-a ales el vorbele, când le-a povestit rezultatul excursiei, a fost totuși pentru amândoi bătrânii o mare desiluzie comunicatul lui. Anders Krog și doamna Dawes nu și-o puteau explica, doamna Dawes spunea chiar că este crud unchiul Klaus.

Mary trebuia deci să rămână întreagă iarna asta aici și Ioergen în Stockholm. Mult de se vor putea întâlni de Crăciun pentru câteva zile; nu mai mult. E curios, că desiluzia bătrânilor avu un efect neașteptat asupra lui Ioergen. Stea și se uita țintă înainte ca o pasăre bolnavă, nu vorbea, abia răspundea la întrebările puse de d-na Dawes, nu mai cânta nici la pian, ci se pregăti de plecare pentru dimineața următoare. Voia să plece direct în Stockholm, căci se apropiase timpul.

Numai Mary nu era indispusă. Ca și când n'ar fi atins-o lucrurile acestea de loc.

Se părea, că ziua aceasta nu i-a adus nimica rău. Simțământul de biruință, de care fu stăpânită din clipa, în care și-a proclamat prea grațios în fața tatălui ei logodna, simțământul acesta nu-i slăbise, ci era mai puternic ca oricând altădată. Merse fredonând prin coridoare, își făcea fel de fel de lucru, ca și când ar fi trebuit să întreprindă ea o călătorie lungă și importantă. La cină începu să glumească; Ioergen avea chiar simțământul, că vrea să-și bată joc de el. I-a spus drept în față, mai pe urmă, că nu o pricepe. Că ar fi cu cale să-l compătimizească mai bine puținel. Că ea rămâne cel puțin în locuința ei proprie, atât de desfătătoare și are să grijească pe cei doi bătrâni buni. Ce are să se facă el însă? Acum își urăște chiar noul post. I pare rău, că a cerut să capete concediu dela miliție. Că disprețuește Stockholmul.

Știe el, cum este ignorat în capitală un tânăr, care nu aparține societății înalte și care mai este pe lângă acestea și un norvegian. Era nenorocit și dădea vânt năcazului.

— „Dar Ioergen, nu mi-ai povestit tu, cât erai de bun în orele de confirmațiune, de religie?“

Ai uitat, că Iacob a trebuit să servească pentru Rahela șapte ani încheiați?“

— „N'am servit și eu atâta timp pentru tine, Mary?“

— „Ai început prea de timpuriu, de aceea a ținut atâta. Asta e un obicei rău al tău, că începi prea de vreme.“

(Va urma)

Magazina fabricii de postav

Arad, piața Szabadság Nr. 17.

310 cm. stofă de lână curată pentru un rând de haine costă ::

Cor. 12—16—20—25.

Numai în provincă trimitem modele.

Leichner și Fleischer.

Serviciu acurat și prompt.

Institutul de curățire chimică și văpsitorie, fabrica de spălatul rufelor cu aburi a firmei

Müller J. és Fia, Arad.

S'a înființat: 1858.

Telefon: Nr. 459.

Fabrica și biroul: Strada Tököly Imre, nr. 38-40-42.

Prețuri foarte moderate.

□□□□□

Văpșește ori curăță tot felul de haine bărbătești și femești.

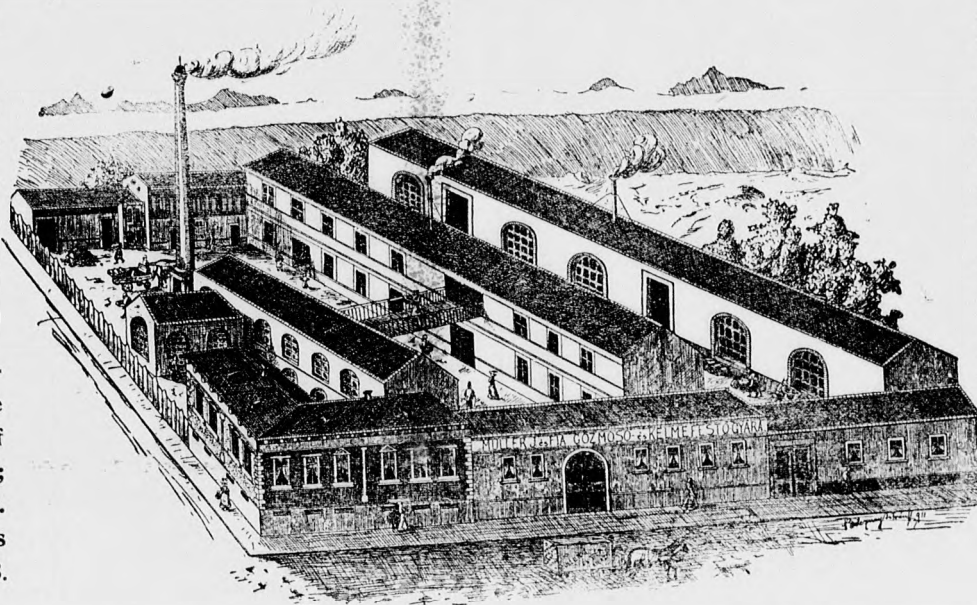
□ □ □ □ □

◆◆◆◆◆

□ □ □ □ □

Prăvălii colective locale; pe strada József Főherceg 11.; str. Forray 20. și str. Asztalos Sándor 2-3.

□□□□□

Se roagă de binevoitor sprijin gata să servească: **MÜLLER J. és Fia.**

□□□□□

Spală frumos și lustruit (fără întreținerea a ori ce fel de corosiv) gulere, manșete, haine de casă, trusouri, etc. etc.

Localuri colective în provincie: Deva, Brașov, Alba-Iulia, Sighisoara, Huedoara, Orăștie. — (Brassó, Gyulafehérvár, Segesvár, Vajdahunyád, și Szászváros). ::

□□□□□

Prețuri foarte moderate.

Comande poștale se execută prompt și ireproșabil.

Lichidare !

Abia câteva zile

Recevizite culinare și articlii de menaj, mult sub prețurile din fabrică. — Izvor ocazional de târguit,

Kohn József,

tinichigiu, constructor de apeduct și fabricant de dulapuri pentru ghiță. Arad, palatul Minorităților.

Cumpărare ocazională din cauza disolvării prăvăliei. — Desvolt înainte atelierul și magazinul de dulapuri de ghiță.

A r a d,

strada Batthyányi nr. 32.

Telefon 333.

A murit scumpetea!

Dacă privești galantarele de **ghete** din strada Zrinyi te vei convinge.